

Bruselj, 2. julij 2026
(OR. en)

11471/26

CULT 92
AUDIO 92
SOC 477
SUSTDEV 57
SAN 568
EDUC 322

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	2. julij 2026
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2026) 337 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2026) 337 final.

Priloga: COM(2026) 337 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 2.7.2026
COM(2026) 337 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026

Vsebina

1. UVOD	2
2. OZADJE.....	2
3. DELOVNI NAČRT – GLAVNI REZULTATI ANKETE	3
3.1. Splošne povratne informacije o delovnem načrtu	4
3.2. Ugotovitve glede metod dela.....	4
4. PREGLED OPRAVLJENEGA DELA	5
4.1. Prednostna naloga (a) umetniki in kulturni delavci: krepitev vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja.....	5
4.2. Prednostna naloga (b) kultura za ljudi: krepitev kulturnega udejstvovanja in vloge kulture v družbi	10
4.3. Prednostna naloga (c) kultura za planet: aktiviranje moči kulture	14
4.4. Prednostna naloga (d) kultura za soustvarjalna partnerstva: krepitev kulturne razsežnosti v zunanjih odnosih EU.....	17
5. OBETI ZA PRIHODNOST: NASLEDNJI DELOVNI NAČRT ZA KULTURO	19
PRILOGA	22

POROČILO KOMISIJE

O DELOVNEM NAČRTU EU ZA KULTURO ZA OBDOBJE 2023–2026

1. UVOD

Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026¹ določa prednostne naloge za sodelovanje na področju politike, ki se izvaja v okviru sodelovanja med državami članicami, Komisijo in predsedstvu Sveta. Svet je z resolucijo pozval Komisijo, naj do junija 2026 na podlagi prostovoljnih pisnih prispevkov držav članic sprejme končno poročilo o izvajanju.

V tem poročilu se ocenjuje napredek, dosežen od januarja 2023, poudarjajo ključni dosežki in opredeljujejo prihodnje prednostne naloge za obdobje po letu 2026, da bi se prispevalo k razpravam v Svetu o naslednjem delovnem načrtu. Čeprav je poročilo celovito, ne zajema pobud kulturne politike EU, ki niso povezane s temami delovnega načrta.

Komisija je za pripravo poročila izvedla ciljno usmerjeno anketo med državami članicami (od 3. februarja do 19. marca 2026). To je vključevalo zbiranje podatkov o izvajanju delovnega načrta in njegovem prispevku k oblikovanju nacionalnih politik, o ustreznosti njegovih metod dela ter o prednostnih nalogah za naslednji cikel². Ugotovitve ankete so predstavljene v Prilogi 1. Ocena temelji tudi na delu Komisije, izmenjavah z drugimi institucijami EU ter dialogu s kulturnim in ustvarjalnim sektorjem.

2. OZADJE

V zadnjem desetletju so ukrepi politike EU na področju kulture temeljili na evropskih agendah Komisije za kulturo³, evropskem okviru ukrepanja na področju kulturne dediščine⁴, skupnem sporočilu Oblikovanje strategije EU za mednarodne kulturne povezave⁵ in od leta 2002 na večletnih delovnih načrtih Sveta za področje kulture.

Delovni načrt EU za kulturo za obdobje 2023–2026 je bil oblikovan kot odziv na štiri pomembne spremembe, ki so bistveno vplivale na evropsko kulturno krajino.

- *Pandemija COVID-19.* Razkrila je strukturne ranljivosti v kulturnem in ustvarjalnem sektorju, zlasti negotove zaposlitvene razmere umetnikov, nezadostno socialno zaščito in digitalni razkorak pri kulturnem udejstvovanju.
- *Nezakonita obsežna invazija Rusije na Ukrajino.* Neposredno je ogrozila ukrajinsko dediščino, umetnike in kulturne delavce. Kultura je bila uporabljena tudi kot orožje, kar spodkopava temeljne vrednote EU. Poleg tega je invazija poudarila ključno vlogo kulture pri družbeni odpornosti in obnovi po konfliktih. Hkrati je opozorila na pomen ne le boja proti nezakoniti trgovini s kulturnimi dobrinami, temveč splošneje tudi kulturnega sodelovanja kot ključne razsežnosti solidarnosti EU.
- *Hitra digitalna preobrazba, ki jo je dodatno pospešil razvoj generativne umetne inteligence.* Kulturnemu in ustvarjalnemu sektorju je prinesla priložnosti, pa tudi izzive glede plačila ustvarjalcev in zaščite intelektualne lastnine. Vpliva tudi na kulturno raznolikost in najdljivost evropskih vsebin na spletu.
- *Zaostrovanje podnebne in energetske krize.* Krizi sta opozorili na ranljivost kulturnega in ustvarjalnega sektorja za okoljske grožnje, hkrati pa sta ga postavili v vlogo ključnega strateškega akterja pri doseganju ciljev glede trajnostnosti. Energetska kriza je ob tem poudarila nujnost prehoda na trajnostne prakse na vseh področjih, tudi v kulturi.

¹ [Resolucija Sveta o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026](#).

² Predhodne ugotovitve analize ankete so bile predstavljene Odboru za kulturne zadeve v Bruslju 27. marca 2026.

³ Sporočili Komisije o [evropski agendi za kulturo v svetu globalizacije](#) in o [novi evropski agendi za kulturo](#).

⁴ [Evropski okvir ukrepanja na področju kulturne dediščine](#).

⁵ [Skupno sporočilo: Oblikovanje strategije EU za mednarodne kulturne povezave](#).

Kulturni in ustvarjalni sektor se je ob teh izzivih spopadal tudi z velikimi finančnimi pritiski. Te večplastne težave so povzročile večje obremenitve virov kot kdaj koli prej, zaradi česar je moral sektor prilagoditi svoje operativne modele in poiskati inovativne rešitve za krepitev odpornosti.

Program Ustvarjalna Evropa je bil uporabljen za podporo izvajanju delovnega načrta EU za kulturo, saj njegovi letni delovni programi od leta 2024 podpirajo ključne pobude. Prednostne naloge delovnega načrta so bile vključene v glavne razpise za zbiranje predlogov, in sicer letni razpis za kulturno sodelovanje ter razpise za evropske mreže kulturnih in ustvarjalnih organizacij ter evropske platforme za še neveljavljene umetnike. Na podlagi teh razpisov je bilo izbranih 39 mrež in 19 platform, ki izvajajo delovne sklope in dejavnosti, s katerimi neposredno prispevajo k prednostnim nalogam delovnega načrta.

Na institucionalni ravni EU je obdobje od leta 2024 zaznamoval začetek novih mandatov Evropskega parlamenta in Evropske komisije. V političnih usmeritvah Komisije⁶ in novi strateški agendi Evropskega sveta⁷ je določena splošna usmeritev ukrepanja EU. To poteka v okoliščinah zaostrenih geopolitičnih napetosti na svetovni ravni, vse večjih groženj demokratičnim vrednotam, vse bolj nestanovitnih trgov – s posledicami za evropsko gospodarstvo – ter hitrega vzpona umetne inteligence. Ti strateški okviri dajejo velik poudarek demokraciji, odpornosti, blaginji, konkurenčnosti, varnosti in vlogi EU na svetovni ravni.

Komisija je v odziv na poziv Sveta ter pozive Evropskega parlamenta in deležnikov v prvem letu svojega novega mandata predstavila nov strateški okvir EU za kulturo – **kulturni kompas za Evropo**⁸ (november 2025). V njem je predstavljena vizija, ki kulturo postavlja v središče oblikovanja politik EU in kulturno politiko usklajuje s širšimi političnimi prednostnimi nalogami EU. Kompas prispeva k uspešnemu delovanju evropskega kulturnega in ustvarjalnega sektorja tako v Evropi kot po svetu. To dosega z osredotočanjem na ključna področja, med katerimi so umetniška svoboda, dostop do kulture, delovni pogoji v kulturnem in ustvarjalnem sektorju, odpornost, konkurenčnost, prilagajanje umetni inteligenci ter mednarodni kulturni odnosi.

Kulturni kompas je usklajen in dodatno okrepljen s predlogom Komisije za nov večletni finančni okvir, zlasti s predlaganim programom AgoraEU in drugimi instrumenti, kot je Evropski sklad za konkurenčnost, kar kaže na to, da namerava EU povečati naložbe v kulturo.

Na regulativnem področju je prelomna digitalna zakonodaja, sprejeta od leta 2022, močno vplivala na različne sektorje, tudi na kulturo, zlasti akt o digitalnih storitvah, akt o digitalnih trgih in akt o umetni inteligenci. Ti akti na različnih ravneh in v okviru svojega področja uporabe prispevajo k oblikovanju varnejšega, preglednejšega in pravičnejšega digitalnega okolja. Koristijo tudi kulturnemu in ustvarjalnemu sektorju ter pravicam ustvarjalcev.

Na večstranski ravni je kultura pridobila večjo veljavo v forumih, kot so G7⁹, G20¹⁰ in UNESCO¹¹, kjer ni priznana le kot pomembna prednostna naloga sama po sebi, temveč tudi kot medsektorski omogočilen dejavnik, ki podpira demokracijo, kohezijo, konkurenčnost in položaj Evrope v svetu.

3. DELOVNI NAČRT – GLAVNI REZULTATI ANKETE

Delovni načrt EU za kulturo za obdobje 2023–2026 je še naprej ključen instrument za usmerjanje sodelovanja med državami članicami pri oblikovanju politik na ravni EU. V njem so določeni vodilna načela, štiri glavne prednostne naloge¹² in 21 tematskih ukrepov. Več ukrepov je bilo zasnovanih tako, da zagotavljajo skladnost politik in kontinuiteto s prejšnjim delovnim načrtom (2019–2022). V

⁶ [Politične usmeritve za obdobje 2024–2029 | Evropska komisija.](#)

⁷ [Strateška agenda za obdobje 2024–2029.](#)

⁸ [Kulturni kompas za Evropo – kultura in ustvarjalnost.](#)

⁹ [Italija 2024.](#)

¹⁰ [Indija 2023, Brazilija 2024, Južna Afrika 2025.](#)

¹¹ [Deklaracija MONDIACULT 2022](#) in [Sklepni dokument MONDIACULT 2025.](#)

¹² (a) Umetniki in kulturni delavci: krepitev vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja, (b) kultura za ljudi: krepitev kulturnega udejstvovanja in vloge kulture v družbi, (c) kultura za planet: aktiviranje moči kulture, (d) kultura za soustvarjalna partnerstva: krepitev kulturne razsežnosti v zunanjih odnosih EU.

nadaljevanju predstavljena ocena temelji na odgovorih držav članic na anketo, vključno z odgovori na vprašanja z razvrščanjem in vprašanja odprtega tipa.

3.1. Splošne povratne informacije o delovnem načrtu

Države članice¹³ so delovni načrt pozitivno ocenile kot ustrezen in strateški okvir za usmerjanje evropskega kulturnega sodelovanja. Največje soglasje je bilo doseženo glede glavnih prednostnih nalog delovnega načrta¹², pri čemer se je velika večina v celoti strinjala, da so ustrezne. Kar zadeva 21 tem, so se anketiranci večinoma strinjali, da so ustrezne, vendar so številni navedli, da bi jih bilo mogoče natančneje opredeliti.

Izvajanje delovnega načrta je v veliki meri izpolnilo pričakovanja držav članic. Glede vpliva na politike so se anketiranci strinjali, da je delovni načrt prispeval k obstoječim področjem oblikovanja nacionalnih kulturnih politik ter razširil politične programe z novimi temami. Kvalitativni odgovori so potrdili, da so rezultati, kot so poročila v okviru odprte metode koordinacije in dejavnosti vzajemnega učenja, podpirali oblikovanje politik na podlagi dokazov, krepili medresorsko sodelovanje ter prispevali k nacionalnim strategijam – na primer na področjih kulture in zdravja, trajnostnosti ter delovnih pogojev umetnikov.

Delovni načrt je prispeval tudi h krepitvi prepoznavanja pomena kulture na različnih področjih politike, pri čemer se je velika večina anketirancev strinjala, da je okrepil vlogo kulture v drugih sektorjih. Vendar so anketiranci glede tega prispevka pogosteje navedli, da se delno strinjajo, kot pa da se popolnoma strinjajo, kar odraža stalne izzive pri doseganju globljega medsektorskega povezovanja.

Kljub tem pozitivnim ugotovitvam so bile opažene tudi nekatere omejitve. Države članice so opozorile na neenakomeren prenos prednostnih nalog EU v konkretne nacionalne rezultate. Navedle so ponavljajoče se težave, kot so omejena prepoznavnost ukrepov, pomanjkljivo nadaljnje spremljanje njihovega izvajanja, nezadostna osredotočenost na izvajanje ter potreba po večji skladnosti med instrumenti. V več odgovorih je bil poudarjen tudi pomen ohranjanja osredotočenega delovnega načrta z jasnimi prednostnimi nalogami in oprijemljivo dodano vrednostjo.

3.2. Ugotovitve glede metod dela

Instrumenti delovnega načrta so bili splošno ocenjeni kot primerni za prispevanje k oblikovanju politik, pri čemer so skupine za odprto metodo koordinacije prejele posebno visoke ocene in so izstopale kot najučinkovitejše orodje sodelovanja. Kvalitativne povratne informacije so poudarile veliko dodano vrednost skupin za odprto metodo koordinacije pri omogočanju vzajemnega učenja, izmenjave znanja in pripravi rezultatov, pomembnih za politike, hkrati pa tudi pri vzpostavljanju trajnih mrež strokovnjakov med državami članicami. Skupine za odprto metodo koordinacije so veljale za najučinkovitejše, kadar so imele jasne mandate, dovolj osredotočene teme ter rezultate, neposredno povezane z izvajanjem ter instrumenti politike in financiranja. Vendar so izzivi, ki so jih izpostavili anketiranci, vključevali preširoko zastavljene mandate, veliko delovno obremenitev (vključno z upravnim bremenom) ter težave pri zagotavljanju medsektorske udeležbe. Nekateri anketiranci so opozorili tudi na nedoslednosti pri organizaciji, vključno z neenakomernim številom sestankov in zamudami pri zagotavljanju rezultatov.

Dejavnosti vzajemnega učenja¹⁴ so bile zelo cenjene, ker zagotavljajo praktične, prenosljive pristope in podpirajo izvajanje na nacionalni ravni. Tudi delavnice so bile dobro ocenjene, čeprav nekoliko manj, pri čemer je bila njihova učinkovitost odvisna od njihove osredotočenosti in nadaljnega ukrepanja po njih.

Drugi instrumenti so prejeli bolj mešane ocene. Srečanja možganskih trustov in pregledi stanja so bili deležni manj podpore, pri čemer so bili slednji pogosto opisani kot nesorazmerno obremenjujoči glede

¹³ Na anketo je odgovorilo 26 držav članic EU.

¹⁴ V zvezi z naslednjimi ukrepi iz delovnega načrta: „kultura in spodbujanje demokracije: na poti h kulturnemu državljanstvu v Evropi“, „varstvo kulturne dediščine pred naravnimi nesrečami in nesrečami, ki jih povzroči človek“, „ohranjanje kulturne dediščine in krepitev vloge lokalnega kulturnega in ustvarjalnega sektorja v Ukrajini“.

na njihovo dodano vrednost. Strokovne skupine pod vodstvom Komisije so bile na splošno ocenjene pozitivno.

Države članice so pri vseh metodah dela dosledno pozivale k izboljšavam pri nadaljnjem ukrepanju in izvajanju. Predlogi so vključevali jasnejše povezave med razpravami in dejanskimi rezultati, boljše razširjanje rezultatov ter bolj jedrnat in dostopnejši rezultate dela. Izražena je bila tudi močna podpora razširitvi hibridnih oblik udeležbe in zagotavljanju ustreznih virov za sodelovanje. Dejavnosti vzajemnega učenja so bile posebej izpostavljene kot oblika, ki bi jo bilo mogoče uporabljati v večjem obsegu.

Metode dela so na splošno ustrezne in koristne, vendar bi bilo njihovo učinkovitost mogoče še povečati z bolj ciljno usmerjenim pristopom, boljšim usklajevanjem in večjim poudarkom na pretvarjanju rezultatov v oprijemljive rezultate politike.

4. PREGLED OPRAVLJENEGA DELA

V tem poglavju je predstavljeno izvajanje delovnega načrta v okviru vsake prednostne naloge in vseh 21 tematskih ukrepov, skupaj z oceno doseženega napredka in ključnih rezultatov. Navedeni so tudi primeri povezanih ukrepov, sprejetih na ravni držav članic. Na splošno so se ukrepi izvajali, kot je bilo načrtovano, čeprav so bile zaradi velikega števila načrtovanih rezultatov in glede na zahtevne geopolitične in politične razmere potrebne določene prilagoditve.

4.1. Prednostna naloga (a) umetniki in kulturni delavci: krepitev vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja

1) *Status in delovni pogoji umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev*

Delovni pogoji umetnikov so ostali trdna prednostna naloga na ravni EU, ki se obravnava v okviru delovnega načrta EU za kulturo, ministrskih razprav, samoiniciativnega poročila Evropskega parlamenta¹⁵ ter sodelovanja med Komisijo in državami članicami. Od konca leta 2025 je to področje dodatno okrepjeno s kulturnim kompasom za Evropo.

Komisija je omogočila delo skupine za odprto metodo koordinacije, ki so jo sestavljali strokovnjaki z ministrstev za kulturo ter z ministrstev, pristojnih za zaposlovanje in socialne zadeve, iz vseh 27 držav članic EU. Skupina je obravnavala vrsto pomembnih vprašanj – vključno s statusom in socialno varnostjo umetnikov, poštenimi praksami, spretnostmi in vseživljenjskim učenjem ter umetniško svobodo – ter julija 2023¹⁶ izdala poročilo in priporočila. Na podlagi njenih ugotovitev je bil na platformi CreativesUnite¹⁷ vzpostavljen razdelek „This is How We Work“, kjer so na voljo stvarne informacije in primerjalni podatki o pravnih okvirih držav članic, tudi na področju socialne varnosti in delovnih razmerij.

Eno od ključnih priporočil skupine za odprto metodo koordinacije je bilo, naj se „vzpostavi okvir EU za delovne pogoje umetnikov ter ustvarjalnih delavcev“. Evropski parlament je novembra 2023 sprejel samoiniciativno zakonodajno resolucijo, v kateri je pozval k vzpostavitvi takšnega okvira.

Maja 2024 je belgijsko predsedstvo gostilo seminar o delovnih pogojih umetnikov, Komisija pa je s skupino za odprto metodo koordinacije organizirala tehnično delavnico. Medtem je Evropski organ za delo (ELA) pripravil seminar o neprijavljenem delu v kulturnem sektorju in objavil poročilo¹⁸. Odbor višjih inšpektorjev za delo je začel preiskavo morebitnih težav, povezanih z izvrševanjem zakonodaje EU o zdravju in varnosti pri delu (poročilo je bilo sprejeto novembra 2025). Mreža MoveS, ki jo financira EU in je osredotočena na prosto gibanje ter koordinacijo sistemov socialne varnosti, je

¹⁵ [2022/2047\(INI\)](#).

¹⁶ [The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals \(Status in delovne razmere umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev\) – Urad za publikacije Evropske unije.](#)

¹⁷ <https://creativesunite.eu/work-condition/>.

¹⁸ [Creative sectors: ELA study reveals precarious working conditions and undeclared labour \(Ustvarjalni sektorji: študija ELA razkriva negotove delovne pogoje in neprijavljeno delo\) | Evropski organ za delo.](#)

junija 2024 organizirala spletni seminar na temo mobilnosti delovne sile in izzivov na področju socialne varnosti za umetnike. Oktobra 2024 je Komisija sklicala skupni sestanek socialnih partnerjev v avdiovizualnem sektorju in sektorju nastopov v živo, da bi opredelili vrzeli pri uporabi pravil EU v zvezi z zaposlitvenim položajem umetnikov ter kulturnih delavcev. Novembra 2024 so generalni direktorji za odnose med delodajalci in delojemalci (uradniki držav članic, pristojni za delovno pravo) razpravljali o izzivih pri izvajanju delovne zakonodaje, pri čemer so se osredotočili na status umetnikov in izmenjali nacionalne prakse.

Komisija je maja 2025 organizirala seminar vzajemnega učenja o socialni zaščiti umetnikov in kulturnih delavcev, na katerem so sodelovali organi držav članic, pristojni za socialno varnost, ter ministrstva za kulturo, nato pa je izdala poročilo¹⁹. Istega meseca je Svet sprejel sklepe o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem na začetku poklicne poti²⁰, v katerih se je osredotočil na negotove delovne pogoje, omejene podjetniške spretnosti in pravično plačilo. V sklepih je pozval k spodbujanju ustreznih pogojev za socialni in poklicni položaj mladih umetnikov ter kulturnih in ustvarjalnih delavcev.

Komisija je decembra 2025 v odziv na resolucijo Evropskega parlamenta gostila okroglo mizo na visoki ravni z deležniki o delovnih pogojih umetnikov. Temu je junija 2026 v Bruslju sledila konferenca, na kateri so bili prav tako obravnavani delovni pogoji umetnikov in je bila v sodelovanju s Komisijo organizirana v okviru projekta Creative FLIP²¹.

Kulturni kompas ohranja zagon v zvezi s to prednostno nalogo, saj je za leto 2027 predlagana priprava listine EU o umetnikih v sodelovanju s socialnimi partnerji ter kulturnim in ustvarjalnim sektorjem. Listina naj bi „začrtal[a] temeljna načela, smernice in zaveze za pravične delovne razmere v teh sektorjih ter boljše izpolnjevanje zakonskih zahtev in večjo odgovornost, zlasti pri prejemnikih financiranja EU za kulturo“. Komisija je priprave začela leta 2026.

Po rezultatih ankete med državami članicami nacionalni ukrepi, sprejeti za izboljšanje delovnih pogojev umetnikov, vključujejo pravne reforme (npr. osnutke zakonodaje, spremembe pravnih aktov ter nove sheme socialne zaščite ali gospodarske podpore) in upravna orodja (npr. register umetnikov ali status ustvarjalca za samozaposlene umetnike in samostojne strokovnjake). Posebej izstopa shema temeljnega dohodka za umetnost, ki jo je uvedla Irska in je zdaj trajno vključena v njen sistem.

2) Umetniška svoboda

Delovni načrt priznava umetniško svobodo kot temeljni del kulturnega dela in kot ključno povezavo med kulturo in demokracijo. Umetniška svoboda se danes sooča z novimi in vse zahtevnejšimi izzivi. Svet je priznal, da so potrebna skupna prizadevanja po vsej EU.

V času švedskega predsedovanja (v prvi polovici leta 2023) so se te prednostne naloge spodbujale prek konference na visoki ravni *Free to Create* (konferenca Evropske unije o umetniški svobodi ter kulturnem in ustvarjalnem sektorju, 16. in 17. februarja, Umeå, Švedska) ter s sklepi Sveta o ogroženih in razseljenih umetnikih (sprejetimi 16. maja). Konferenca predsedstva je združila predstavnike institucij EU, civilne družbe in umetniškega sektorja, da bi razpravljali o svobodi ustvarjanja. Med ključnimi temami so bili svobodno izražanje, izključenost iz umetnosti, razseljeni in ogroženi umetniki ter pogoji, potrebni za uspešno delovanje kulturnega in ustvarjalnega sektorja. V sklepih Sveta je bila potrjena ključna vloga umetnikov v življenju, razvoju in odpornosti družb ter posameznikov, hkrati pa je bila poudarjena potreba po zaščiti ustvarjalnosti pred grožnjami ali kršitvami, ki umetnike zaradi njihovega umetniškega dela postavljajo v nevarnost. Poleg tega so bili v sklepih predlagani praktični ukrepi, vključno z zatočišči, prebivališči v izrednih razmerah in vključevanjem v lokalne skupnosti.

Umetniška svoboda je tudi v naslednjih letih ostala ena ključnih prednostnih nalog Sveta na področju kulture:

¹⁹ [Mutual learning on inclusive social protection for artists and creative workers \(Vzajemno učenje o vključujoči socialni zaščiti za umetnike in ustvarjalne delavce\) – Evropska komisija.](#)

²⁰ [Sklepi Sveta o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem na začetku poklicne poti.](#)

²¹ [Finance, Learning, Innovation & Intellectual Property Rights for the CCSI \(Financiranje, učenje, inovacije in pravice intelektualne lastnine za kulturne in ustvarjalne sektorje in gospodarske dejavnosti\).](#)

- V času španskega predsedovanja (v drugi polovici leta 2023) so ministri EU za kulturo na neformalnem zasedanju sprejeli izjavo iz Cáceresa²².
- V času belgijskega predsedovanja (v prvi polovici leta 2024) je bil pomemben dosežek dokončno sprejetje evropskega akta o svobodi medijev²³, ki sicer ne spada v pristojnost Sveta za izobraževanje, mladino, kulturo in šport, vendar ima pomembne posledice za svobodo izražanja.
- V času madžarskega predsedovanja (v drugi polovici leta 2024) je Svet sprejel sklepe o izboljšanju in spodbujanju dostopa do kulture²⁴, vključno z določbami, ki prispevajo k zaščiti in spodbujanju umetniške svobode.
- V času poljskega predsedovanja (v prvi polovici leta 2025) je Svet sprejel sklepe o podpori mladim umetnikom ter kulturnim in ustvarjalnim delavcem na začetku poklicne poti²⁰.
- V času danskega predsedovanja (v drugi polovici leta 2025) je Svet sprejel sklepe o strateški vlogi kulture, kulturne dediščine in avdiovizualnih del pri ohranjanju evropskih vrednot in demokratične odpornosti²⁵.

V kulturnem kompasu za Evropo se uporablja na pravicah temelječ pristop in priznava, da je umetniška svoboda bistvena za zdrave demokratične družbe in odporno Evropo, ki varuje svoje vrednote. Eden ključnih vodilnih ukrepov v okviru kompasa je napoved novega periodičnega poročila o stanju kulture v EU s posebnim poudarkom na izkušnjah umetnikov v zvezi z umetniško svobodo. Kompas poziva tudi k varstvu umetniške svobode s sedanjimi in prihodnjimi politikami in programi EU, vključno s prihodnjim programom AgoraEU v okviru naslednjega dolgoročnega proračuna EU. Države članice in institucije EU se spodbujajo, naj s svojimi politikami, pravnimi okviri in upravnimi praksami podpirajo svobodno umetniško ustvarjanje, izražanje in kroženje. Evropski ščit za demokracijo²⁶, sprejet istega dne kot kulturni kompas, je namenjen dolgoročnemu varovanju in spodbujanju demokracije ter odpornosti družbe.

Po podatkih ankete so države članice na nacionalni ravni kot glavni odziv navedle nezakonodajne pobude, med drugim konference, strategije in zaščitne ukrepe za svobodo ustvarjanja v okviru javnih programov ali financiranja kulture ter ciljno usmerjene programe, kot sta „Safe to Create“ ter podpora ogroženim in razseljenim umetnikom v mestih.

3) Spodbujanje digitalne preobrazbe kulturnega in ustvarjalnega sektorja

Digitalni prehod je ostal ena od osrednjih tem sodelovanja EU na področju kulturne politike. V času belgijskega predsedovanja je bila organizirana dvodnevna konferenca o digitalni preobrazbi kulturnega in ustvarjalnega sektorja, na kateri je bil poseben poudarek namenjen podatkovno vodenemu angažiranju občinstva. Pomemben rezultat je bil Gentski manifest²⁷, ki je privedel do ustanovitve evropskega foruma za politiko o podatkovno vodenem razvoju občinstva v kulturnem in ustvarjalnem sektorju.

Maja 2025 je Svet sprejel sklepe²⁸, s katerimi poziva h krepitvi vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja s podatkovno vodenim razvojem občinstva, izboljšanjem spretnosti, izmenjavo informacij in podpornim okvirom politike.

Kot nadaljnji ukrep je forum marca 2026²⁹ objavil strateški dokument, naslovljen na Komisijo in države članice, s priporočili za krepitev podatkovne pismenosti v kulturnem in ustvarjalnem sektorju,

²² [Cáceres Declaration \(Izjava iz Cáceresa\)](#).

²³ [Uredba \(EU\) 2024/1083](#).

²⁴ [Sklepi Sveta o izboljšanju in spodbujanju dostopa do kulture](#).

²⁵ [Sklepi Sveta o strateški vlogi kulture, kulturne dediščine in avdiovizualnih del pri ohranjanju evropskih vrednot in demokratične odpornosti](#).

²⁶ [JOIN\(2025\) 791 final](#).

²⁷ [Gentski manifest](#).

²⁸ [Sklepi Sveta o krepitvi vloge kulturnega in ustvarjalnega sektorja s podatkovno vodenim razvojem občinstva](#).

²⁹ [Naar datagedreven publieksontwikkeling in Europa | Departement Cultuur, Jeugd & Media](#).

razvoj in izvajanje standardiziranih kazalnikov občinstva ter vzpostavitev orodij za spodbujanje podatkovno vodenega angažiranja občinstva.

Kulturni kompas to prednostno nalogo krepi s predlaganimi ukrepi za izboljšanje zbiranja in analize podatkov (kulturno podatkovno vozlišče, poročilo o stanju kulture), uporabo digitalnih tehnologij in umetne inteligence v kulturnem in ustvarjalnem sektorju in gospodarskih dejavnostih ter nadaljnji razvoj skupnega evropskega podatkovnega prostora za kulturno dediščino. Več razprav med ministri EU za kulturo, tako na uradnih zasedanjih kot na neformalnih srečanjih, ki so jih organizirala šestmesečna predsedstva, je bilo osredotočenih na digitalno preobrazbo, zlasti na umetno inteligenco. Med njimi je bilo tudi neformalno srečanje ministrov za kulturo v Nikoziji 1. in 2. junija, na katerem so bile obravnavane teme, kot so kulturne pravice, ustvarjalnost in umetna inteligenca.

Države članice so v anketi kot primere ukrepov, izvedenih na nacionalni ravni v obdobju izvajanja delovnega načrta, najpogosteje navedle pobude za financiranje, pri čemer je več držav posebej izpostavilo sredstva iz nacionalnih načrtov za okrevanje in odpornost, ki so podpirala digitalni in zeleni prehod kulturnega in ustvarjalnega sektorja. Pomembno področje je bila digitalizacija kulturne dediščine³⁰.

4) Spodbujanje zelenega prehoda kulturnega in ustvarjalnega sektorja s posebnim poudarkom na energetske krizi

V prvih šestih mesecih leta 2023 je švedsko predsedstvo v Odboru za kulturne zadeve izvedlo pregled stanja, da bi ocenilo vpliv energetske krize na kulturni in ustvarjalni sektor. Ugotovitve so bile povzete v dopisu predsedstva³¹. To je sledilo nenadnemu zvišanju cen energije, ki je imelo in še vedno ima pomembne finančne posledice za kulturni in ustvarjalni sektor, saj spreminja stroškovno strukturo njegovih dejavnosti. V dopisu sta obravnavana kulturna dediščina in energijska učinkovitost, predstavljena je direktiva o energetske učinkovitosti stavb³² ter zbrani primeri podpornih ukrepov EU in držav članic z namenom izmenjave znanja in primerov dobre prakse. Septembra 2023 so v okviru strukturiranega dialoga „Glasovi kulture“ med Komisijo in kulturnimi sektorji razpravljali o tem, kako ti sektorji spodbujajo zeleni prehod, medtem ko se spoprijemajo z energetske krizo³³.

Skupina za odprto metodo koordinacije za spodbujanje zelenega prehoda kulturnega in ustvarjalnega sektorja s posebnim poudarkom na energetske krizi je začela delovati aprila 2024, sopredsedovali pa sta ji Irska (okolje) in Italija (kultura). Skupina je združila 42 strokovnjakov iz 22 držav članic, in sicer predstavnike ministrstev, pristojnih za kulturo ter za podnebje in okolje. Sledila je dvema ciljema: razširiti preverjene dobre prakse in orodja za podporo prizadevanjem kulturnega in ustvarjalnega sektorja za ozelenitev ter hkrati izpostaviti premalo priznано vlogo kulture pri spodbujanju sprememb v miselnosti, potrebnih za pravičen, vključujoč in enakopraven zeleni prehod. Delo strokovnjakov je temeljilo na prejšnjih poročilih v okviru odprte metode koordinacije in študijah EU, zunanjem strokovnem znanju ter dveh namenskih anketah. Vrhunec tega dela je bilo poročilo „Creative shifts: Empowering culture for sustainable living“ (Ustvarjalni premiki: krepitev vloge kulture pri trajnostnem načinu življenja), predstavljeno na dogodku Mondiacult Barcelona (september 2025) in objavljeno decembra 2025³⁴.

Poročilo kaže, da kulturni in ustvarjalni sektor že zdaj pomembno prispeva z varčevanjem z energijo, prilagajanjem podnebnim spremembam, krožnimi praksami in trajnostno mobilnostjo. Poročilo vključuje priporočila za boljšo uporabo obstoječih orodij in podatkov za informirano odločanje, razširitev preverjenih dobrih praks, spodbujanje ukrepanja s ciljno usmerjenimi politikami in institucionalno podporo, krepitev izmenjave znanja po vsej Evropi ter boljše vključevanje kulture v nacionalne podnebne strategije in podnebne strategije EU. Strokovnjaki za odprto metodo

³⁰ [Preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti – tematska analiza – kulturni in ustvarjalni sektor.](#)

³¹ [Stocktaking on the energy crisis – Final Presidency note 8649/23 \(Pregled stanja glede energetske krize – končni dopis predsedstva 8649/23\).](#)

³² [\(EU\) 2024/1275.](#)

³³ [Voices of culture brainstorming report: Culture and creative sectors and industries driving green transition and facing the energy crisis \(Poročilo o izmenjavi idej v okviru pobude Glasovi kulture: Kulturni in ustvarjalni sektor ter gospodarske dejavnosti, ki spodbujajo zeleni prehod in se spoprijemajo z energetske krizo\).](#)

³⁴ [Creative shifts \(Ustvarjalni premiki\) – Urad za publikacije Evropske unije.](#)

koordinacije si na nacionalni ravni še naprej prizadevajo za razširjanje rezultatov, da bi zagotovili, da priporočila iz poročila prispevajo k oblikovanju politik. V kulturnem kompasu za Evropo je poudarjeno, da je obravnavanje podnebnih sprememb in okoljske trajnostnosti z ustvarjalnimi pristopi ključno področje ukrepanja.

Po navedbah držav članic je ta odprta metoda koordinacije vplivala na prednostne naloge politik in financiranja, saj je spodbudila nacionalne sheme financiranja za trajnostne prakse kulturnega in ustvarjalnega sektorja ter prispevala k razvoju podnebnih strategij za kulturne ustanove in dediščino, s čimer je okrepila vlogo kulture pri doseganju okoljskih ciljev.

5) *Krepitev kulturne in ustvarjalne razsežnosti v evropskem sektorju videoiger*

Evropski sektor videoiger je zaradi svojega kulturnega in gospodarskega potenciala deležen vse večjega priznanja, kar je spodbudilo ciljno usmerjena prizadevanja na ravni EU. Komisija je leta 2024 organizirala štiri okrogle mize, da bi preučila (i) gospodarski in kulturni pomen videoiger znotraj industrije videoiger in zunaj nje; (ii) vrzeli v znanjih in inovacijah v tem sektorju; (iii) naložbene potrebe in razpoložljivo financiranje ter (iv) nacionalne in regionalne politike/prakse ter vzajemno učenje. V razpravah, ki se jih je udeležilo več kot 50 predstavnikov uprav držav članic, akademskih krogov in gospodarstva, je bila poudarjena potreba po nadaljnjem priznavanju kulturne in gospodarske vrednosti videoiger, izboljšanju razvoja znanj, povečanju možnosti za tehnološke inovacije ter krepitvi javno-zasebnega sodelovanja. Ta proces je Komisiji pomagal opredeliti ključne deležnike v državah članicah, kar je omogočilo nadaljnja posvetovanja, pomembna za sektor. Prispeval je tudi k pripravi osrednje tržne študije Komisije o videoigrah³⁵ ter zagotovil koristna spoznanja o potrebah industrije na področju politik.

Ministri za kulturo so novembra 2023 sprejeli sklepe Sveta³⁶, v katerih so se zavzeli za krepitev kulturne in ustvarjalne razsežnosti sektorja videoiger v Evropi ter priznali njegov potencial za posredovanje kulturnih vsebin in bogastva evropske ustvarjalnosti, dediščine in zgodovine.

Primeri ukrepov, ki so jih države članice sprejele za spodbujanje sektorja videoiger, vključujejo davčne dobropise za projekte na področju videoiger in sheme financiranja. Nekateri primeri teh ukrepov se nanašajo na projekte, ki spodbujajo kulturno dediščino (muzeje, prizorišča), ter na medsektorsko sodelovanje med razvijalci, oblikovalci in tradicionalnimi umetniki. Primeri nefinančnih ukrepov vključujejo parlamentarna poročila o politiki na področju videoiger ter dialog s predstavniki industrije.

6) *Pregled stanja izvajanja sklepov Sveta o okrevanju, odpornosti in vzdržnosti kulturnega in ustvarjalnega sektorja*

Maja 2021, leto po izbruhu pandemije COVID-19, je Svet v času portugalskega predsedovanja sprejel sklepe o okrevanju, odpornosti in vzdržnosti kulturnega in ustvarjalnega sektorja ter poudaril potrebo po sprejetju ukrepov za podporo temu sektorju v času krize in po njej. Nadaljnji pregled stanja izvajanja teh sklepov sta opravili švedsko in špansko predsedstvo, in sicer z izmenjavo mnenj med državami članicami in Komisijo na seji Odbora Sveta za kulturne zadeve marca 2023 ter s pisnimi prispevki v odgovor na vprašanja predsedstva.

Med krizo so bili s prilagojenimi nepovratnimi sredstvi podprti dogodki v živo, digitalni projekti in samostojni delavci po vsej Evropi. Medtem so poenostavljeni postopki, kot so nepovratna pomoč, digitalni portali za prijavo in manjše zahteve glede dokumentacije, omogočili lažji dostop do financiranja. Financiranje programa Ustvarjalna Evropa se je na primer povečalo za 67 %, in sicer z 1,46 milijarde EUR za obdobje 2014–2020 na 2,44 milijarde EUR za obdobje 2021–2027, da bi podprli prizadevanja za okrevanje. Nacionalne pobude so dodatno okrepile odpornost z ureditvijo statusa umetnika, s katero naj bi se izboljšala zaščita samostojnih delavcev ter zagotovili nadomestilo za brezposelnost, davčne oprostitve in odlog plačila prispevkov za socialno varnost. S poenostavljenimi postopki za čezmejna potovanja in davčnimi smernicami se je spodbujala tudi

³⁵ [The European media industry outlook \(Obeti za evropski medijski sektor\) – Urad za publikacije Evropske unije.](#)

³⁶ [Sklepi Sveta o krepitvi kulturne in ustvarjalne razsežnosti evropskega sektorja videoiger.](#)

mobilnost. Podprto oziroma spodbujano je bilo tudi pretočno predvajanje dogodkov v digitalnem okolju.

Države članice so z uporabo mehanizma za okrevanje in odpornost podpirale digitalni in zeleni prehod ter odpornost kulturnega in ustvarjalnega sektorja. Med ključnimi sprejetimi ukrepi so reforme, na primer statusa umetnikov, naložbe v tehnološko nadgradnjo gledališč, muzejskih arhivov in drugih kulturnih subjektov, podpora digitalizaciji kulturne dediščine, prenovam za izboljšanje energijske učinkovitosti kulturnih stavb, ekološkim praksam in krepitvi zmogljivosti. Poleg tega so nekatere države članice pripravile načrt inovativnih ukrepov za izkoriščanje potenciala kulture pri krepitvi socialne kohezije in dobrega počutja³⁷. Orodja, kot je vodnik Komisije CultureEU za financiranje³⁸, so izboljšala preglednost in dostopnost financiranja EU. Komisija je mobilnost dodatno spodbujala prek pobude *Culture Moves Europe* (Kultura premika Evropo)³⁹, informacije o priložnostih pa je delila prek platform, kot je CreativesUnite.

7) Pregled stanja izvajanja sklepov Sveta o krepitvi medkulturnih izmenjav z mobilnostjo umetnikov in zaposlenih v kulturnih in ustvarjalnih sektorjih ter z večjezičnostjo v digitalni dobi

Poljsko predsedstvo je za pregled stanja izvajanja teh sklepov Sveta v državah članicah in na ravni EU izvedlo spletne ankete, da bi zbralo informacije o ustreznih ukrepih od leta 2022.

Skoraj vse države članice so navedle, da imajo vzpostavljene nacionalne sheme, kot so rezidence, nepovratna sredstva za potovanja in štipendije, katerih cilj je spodbujati globalno sodelovanje na področju umetnosti, glasbe in književnosti. Na ravni EU je program Kultura premika Evropo (financiran v okviru programa Ustvarjalna Evropa) zaradi dostopnih tekočih razpisov in osredotočenosti na nove talente postal ena vodilnih možnosti za mobilnost umetnikov. Države članice in Komisija mobilnost dodatno spodbujajo z dogodki vzajemnega učenja in centri Ustvarjalne Evrope. Kljub temu izzivi ostajajo, med drugim premajhna ozaveščenost, razdrobljene informacije, gospodarske ovire, zapletenost vizumskih postopkov, upravne ovire in jezikovne vrzeli, kar vse zahteva prilagojene rešitve. Dokument o pregledu stanja poziva k tesnejšemu povezovanju med programoma Erasmus+ in Ustvarjalna Evropa ter k prizadevanjem za krepitev večjezičnosti z izobraževanjem, orodji na osnovi umetne inteligence, kot je eTranslation, in zaščito manjšinskih jezikov za preprečevanje digitalnega razkoraka.

4.2. Prednostna naloga (b) kultura za ljudi: krepitev kulturnega udejstvovanja in vloge kulture v družbi

8) Kultura in spodbujanje demokracije: na poti h kulturnemu državljanstvu v Evropi

Komisija je za izvedbo tega ukrepa vzpostavila projekt študije in vzajemnega učenja o kulturi in demokraciji. V okviru tega projekta se preučuje, kako lahko šole, umetniki in kulturne organizacije sodelujejo pri participativnih umetniških in kulturnih dejavnostih, da bi okrepili demokratično in državljansko udejstvovanje mladih.

Projekt, ki ga od junija 2025 izvaja konzorcij izvajalcev in bo trajal 27 mesecev, ima dva glavna cilja: prvič, zbrati obstoječe znanje o učinkovitem sodelovanju med šolami in kulturnim sektorjem na nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter opredeliti praktične načine za njegovo podporo kot strateškemu orodju; drugič, to znanje in primere dobre prakse deliti z oblikovalci politik, izobraževalci, ustvarjalnimi delavci in drugimi ključnimi deležniki ter tako prispevati k oblikovanju politik in praks po vsej EU. Med rezultati projekta bodo študija s ključnimi ugotovitvami za oblikovanje politike in praks ter zbirka dobrih praks, ki so predvideni za sredino leta 2026, nato pa še štiri delavnice vzajemnega učenja (do leta 2027), namenjene oblikovalcem politik na področjih

³⁷ [Recovery and Resilience Facility Thematic analysis: Culture and Creative Industries \(Mehanizem za okrevanje in odpornost – tematska analiza: kulturni in ustvarjalni sektor\).](#)

³⁸ [Discover funding opportunities for the Cultural and Creative Sectors \(Možnosti financiranja za kulturni in ustvarjalni sektor\) – kultura in ustvarjalnost.](#)

³⁹ [Culture Moves Europe \(Kultura premika Evropo\) – kultura in ustvarjalnost.](#)

kulture in izobraževanja. Delo se bo zaključilo s priročnikom za izvajalce, ki bo vseboval konkretne smernice za vzpostavitev in izvajanje tovrstnega sodelovanja, ter z zaključno konferenco.

Svet je v času danskega predsedovanja sprejel navedene sklepe⁴⁰, v katerih je določen celovit okvir za varovanje in spodbujanje evropskih vrednot in demokratične odpornosti s kulturo in kulturno dediščino, zlasti v kontekstu geopolitičnih izzivov.

Kultura in demokracija sta po vsej EU ostali glavni prednostni nalogi, pri čemer so države članice izvajale različne ukrepe, kot je medresorsko sodelovanje za vzpostavitev strukturnih sinergij med šolami in kulturnimi ustanovami. Nacionalne strategije na področju kulture vse pogosteje vključujejo to tematiko, vodilne ustanove pa na novo opredeljujejo svoje poslanstvo, da bi spodbujale demokratično razpravo. Ta prizadevanja dodatno dopolnjujejo pobude za ozaveščanje.

9) Kultura in zdravje

Vse več dokazov o vlogi kulture pri izboljševanju zdravja in dobrega počutja ter vse večje priznavanje te vloge sta na ravni EU privedla do večje pozornosti, namenjene temu pomembnemu medsektorskemu sodelovanju.

Februarja 2024 je začela delovati skupina za odprto metodo koordinacije na področju kulture in zdravja. V njej so sodelovali predstavniki ministrstev za kulturo, ministrstev za zdravje in nevladnih organizacij iz skoraj vseh držav članic EU ter zunanji strokovnjaki, vključno s SZO. Skupina, zadolžena za obravnavo prepričljivih mednarodnih dokazov, je preučila, kako udejstvovanje v kulturnih in ustvarjalnih dejavnostih prispeva k boljšim zdravstvenim izidom in boljšemu dobremu počutju na ravni posameznika, skupnosti in družbe, zlasti glede spodbujanja zdravja, preprečevanja bolezni, obvladovanja in zdravljenja zdravstvenih stanj (vključno s telesnim in duševnim zdravjem) ter socialnega vključevanja in kohezije.

To delo je konec leta 2024 dobilo dodatno podporo, ko je Svet v času madžarskega predsedovanja sprejel sklepe o dostopu do kulture⁴¹, pri čemer je priznal pomen kulturnega udejstvovanja za osebno zdravje in dobro počutje. Poleg tega Svet v sklepih iz junija 2025 o spodbujanju in varovanju duševnega zdravja otrok in mladostnikov v digitalni dobi⁴² poudaril pomen kulturnega udejstvovanja, knjižnic in kulturnih vozlišč pri spodbujanju zdravega načina življenja ter zagotavljanju alternativ časa pred zaslonom.

Komisar Glenn Micallef in španski minister za kulturo Ernest Urtasun sta na konferenci Mondiacult v Barceloni 29. septembra 2025 predstavila poročilo skupine za odprto metodo koordinacije „Culture and Health: Time to Act“ (Kultura in zdravje: čas za ukrepanje)⁴³. Poročilo vsebuje priporočila za oblikovanje politik za odločevalce na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni ter za kulturne organizacije. V njem je načrtovana prihodnost, v kateri ima vsakdo v Evropi dostop do kulturnega in ustvarjalnega udejstvovanja kot sestavnega dela skrbi za svoje zdravje, kar prispeva k boljšim zdravstvenim izidom, boljšemu dobremu počutju in višji kakovosti življenja za vse.

Ugotovitve poročila izpostavljajo svetovne in sektorske izzive – na področju zdravja, kulture in njunega stičišča – ter opredeljujejo 21 priložnosti za medsektorsko sodelovanje. Te ugotovitve ponazarjajo številni primeri dobre prakse iz vseh držav članic ter primeri čezmejnega evropskega sodelovanja. Rezultati dela skupine za odprto metodo koordinacije se pogosto uporabljajo kot dokazna podlaga za vključevanje kulture v zdravstvene politike, s čimer pomagajo utemeljiti vlogo kulture pri dobrem počutju in preprečevanju bolezni. To je privedlo do konkretnih rezultatov, kot sta razvoj programov na stičišču umetnosti in zdravja (vključno s predpisovanjem kulture in kulturnimi pobudami v bolnišnicah) ter okrepljeno sodelovanje med ministrstvi za kulturo in zdravje, ter spodbudilo vključitev kulture v nacionalne strategije za duševno zdravje. Tema je dobila dodatno

⁴⁰ [Sklepi Sveta o strateški vlogi kulture, kulturne dediščine in avdiovizualnih del pri ohranjanju evropskih vrednot in demokratične odpornosti.](#)

⁴¹ [Sklepi Sveta o izboljšanju in spodbujanju dostopa do kulture.](#)

⁴² [Sklepi Sveta iz junija 2025 o spodbujanju in varovanju duševnega zdravja otrok in mladostnikov v digitalni dobi.](#)

⁴³ [Culture and health \(Kultura in zdravje\) – Urad za publikacije Evropske unije.](#)

politično podporo ministrov za kulturo in zdravje ter državnih sekretarjev, ki so sodelovali na srečanjih skupine za odprto metodo koordinacije in predstavitev njenega poročila v več državah.

Kultura za zdravje in dobro počutje ostaja ena od prednostnih nalog kulturnega kompasa. Komisija bo ob podpori strokovnjakov in nacionalnih kontaktnih točk do leta 2028 pripravila smernice EU o kulturi, zdravju in dobrem počutju.

10) Vzpostavljanje povezav: krepitev večplastne vloge knjižnic kot točk dostopa do kulturnih del, spretnosti in evropskih vrednot ter njihovega posredovanja

Leta 2023 je bila ustanovljena skupina za odprto metodo koordinacije, katere naloga je bila preučiti, kako okrepiti in spodbujati večplastno vlogo javnih knjižnic ter bolje razumeti in dokumentirati kulturno, družbeno in demokratično vlogo, ki jo imajo knjižnice v družbi. Delo se je začelo februarja 2024 in je združilo 36 strokovnjakov iz 25 držav članic EU, k projektu pa so prispevale tudi tretje države, vključno z Norveško, Turčijo, Islandijo, Gruzijo, Moldavijo, Švico, Ukrajino in Združenim kraljestvom. Zaključna konferenca predsedstva, ki jo bo gostila Irska, je predvidena konec oktobra 2026.

Namen poročila o tem delu, ki bo predvidoma objavljeno do sredine leta 2026, je spodbuditi vseevropsko razpravo o boljšem izkoriščanju potenciala knjižnic pri reševanju družbenih izzivov. Poročilo povezuje oblikovalce politik in knjižničarje ter vsebuje smernice za spodbujanje inovacij, širitev storitev in krepitev prispevka knjižnic k evropskim vrednotam in družbenim ciljem. V njem so predstavljeni primeri dobre prakse knjižnic, ki zagotavljajo lokalne rešitve za deset družbenih izzivov z uporabo celostnega pristopa, usklajenega z evropskimi, nacionalnimi in regionalnimi strategijami. Poročilo med svojimi priporočili opredeljuje šest ključnih dejavnikov, ki lahko javnim knjižnicam pomagajo, da bodo pripravljene na prihodnost in da bodo lahko povečale svoj vpliv. Ta skupina za odprto metodo koordinacije je prispevala k večjemu priznavanju knjižnic kot ključne družbene in demokratične infrastrukture.

Madžarska je 14. in 15. oktobra 2024 gostila konferenco predsedstva „ReAlmaging public collections in the 21st century in light of technological developments“ (Ponovno snovanje javnih zbirk v 21. stoletju ob upoštevanju tehnološkega razvoja), na kateri so bile obravnavane ključne teme, vključno z digitalizacijo in tehnološkimi inovacijami, ki spreminjajo javne zbirke. Na nacionalni ravni so države članice po podatkih iz ankete, izvedene kot podlaga za pripravo tega poročila, pripravljale nacionalne zakone o knjižnicah oziroma spremembe, s katerimi se širijo funkcije knjižnic. Ciljno usmerjeni ukrepi financiranja – vključno s podporo iz načrtov za okrepanje in odpornost ter skladov kohezijske politike (zlasti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj) – so bili osredotočeni na naložbe v posodobitev mrež javnih knjižnic kot kulturnih središč, vključujoče javne prostore in programe, namenjene mlademu občinstvu in spoznavanju dediščine.

Podporo ustreznim projektom je zagotovilo tudi več programov EU, kot je poudarjeno v poročilu „The multifaceted role of public libraries“ (Večplastna vloga javnih knjižnic)⁴⁴.

11) Zaščita otrok in mladih pred škodljivimi vsebinami na digitalnih platformah

Akt o digitalnih storitvah⁴⁵ je namenjen ustvarjanju varnejšega digitalnega prostora za vse uporabnike, pri čemer v središče postavlja zaščito mladoletnikov na spletu ter od platform zahteva, da v okviru svojih storitev zagotovijo visoko raven zasebnosti, varnosti in zaščite mladoletnikov. Komisija je med letoma 2023 in 2026 podpirala izvajanje akta o digitalnih storitvah z več delavnicami in okroglimi mizami, vključno s (i) celodnevni dogodkom za deležnike akta o digitalnih storitvah (junij 2023), ki je vključeval več delavnic o zaščiti mladoletnikov, z namenom razprave o prednostnih nalogah izvajanja pred polno uporabo akta o digitalnih storitvah (od februarja 2024); (ii) tematsko delavnico za deležnike o ocenah tveganja za zelo velike spletne platforme (april 2025); (iii) dvema posvetovalnima delavnicama o pripravi smernic za zaščito mladoletnikov na podlagi člena 28 akta o digitalnih storitvah (oktober 2024 in junij 2025) ter o povratnih informacijah fokusnih skupin, v

⁴⁴ Programi, kot so Ustvarjalna Evropa, Obzorje Evropa, Erasmus+ ali Sklad za azil, migracije in vključevanje; [The multifaceted role of public libraries \(Večplastna vloga javnih knjižnic\) – Urad za publikacije Evropske unije](#).

⁴⁵ [\(EU\) 2022/2065](#).

katerih so ob podpori centrov za varnejši internet sodelovali otroci iz sedmih držav članic; (iv) rednimi spletnimi okroglimi mizami z organizacijami civilne družbe (2024–2026), namenjenimi ozaveščanju o aktu o digitalnih storitvah ter izmenjavi mnenj o razvoju na področju raziskav in analiz tveganja na nacionalni in lokalni ravni; (v) več letnimi dejavnostmi v okviru strategije za boljši internet za otroke (BIK+)⁴⁶, pri katerih je bil poseben poudarek namenjen aktu o digitalnih storitvah.

Direktiva o avdiovizualnih medijskih storitvah⁴⁷ določa posebne sektorske obveznosti za platforme za izmenjavo videov, da zaščitijo mladoletnike pred škodljivimi avdiovizualnimi vsebinami. V okviru tekočega vrednotenja direktive o avdiovizualnih medijskih storitvah in njene predvidene revizije do tretjega četrtletja leta 2026 bo ocenjeno, ali veljavna pravila za zaščito mladoletnikov ustrezajo svojemu namenu, zlasti v spletnem okolju, ter obravnavane morebitne pomanjkljivosti. V sklopu tega procesa so bili organizirani tudi poziv k predložitvi dokazov, javno posvetovanje in srečanja z deležniki, ki so med drugim obravnavali pravila o zaščiti mladoletnikov iz navedene direktive.

Strategija BIK+ in mreža centrov za varnejši internet v državah članicah še naprej opravljata ključno vlogo pri svetovanju o varnosti otrok, izobraževanju in udeležbi mladih. Letni forum Komisije za varnejši internet, ki ga vodijo mladi, se je leta 2025 osredotočil na zaščito in opolnomočenje mladih v digitalni dobi in je zbral več kot 800 udeležencev iz več kot 65 držav. Vsako leto februarja poteka dan varnejšega interneta, ko se po vsem svetu odvijajo dejavnosti pod sloganom „Skupaj za boljši internet“. Akcijski načrt EU za boj proti spletnemu nadlegovanju iz leta 2026⁴⁸ je bil oblikovan na podlagi posvetovanj z več kot 400 deležniki in mnenj, zbranih od 6 300 otrok. Za usklajevanje prizadevanj na ravni EU je mreža centrov za varnejši internet redno organizirala izmenjavo primerov dobre prakse. Skupaj s platformo BIK je leta 2025 dosegla več kot 46 milijonov ljudi v Evropi in zunaj nje. Več držav članic je financiralo projekte na področju varne rabe interneta in medijske pismenosti.

12) Najdljivost raznolikih evropskih kulturnih vsebin v digitalnem okolju

Delovni načrt je poudaril potrebo po okrepitvi najdljivosti raznolikih evropskih kulturnih vsebin na spletu, zato je Komisija naročila študijo, da bi bolje razumela to kompleksno in vse pomembnejšo tematiko.

Študija, objavljena 8. aprila 2026⁴⁹, ki se osredotoča predvsem na glasbo in knjige, opredeljuje priložnosti, ki jih prinaša digitalizacija, med drugim večjo demokratizacijo kulture in širši dostop do nje. Opozarja tudi na splošne izzive za evropska dela pri doseganju občinstev prek državnih meja, vključno z jezikovno razdrobljenostjo in vrzelmi pri prevajanju, nepreglednostjo algoritmov ter prevladujočim položajem platform. Drugi dejavniki, ki vplivajo na raznolikost, vključujejo algoritemsko pristranskost, omejitve glede podatkov, neenakosti pri promociji in urejanju, vrzeli v zmogljivostih in digitalno pismenost, pri čemer so ti izzivi še večji zaradi porasta vsebin, ustvarjenih z umetno inteligenco. Študija ugotavlja, da so potrebna usklajena prizadevanja, da bi v celoti izkoristili priložnosti, ki jih prinaša digitalizacija, odpravili ugotovljena strukturna neravnovesja in uporabili tehnologijo za izboljšanje najdljivosti evropskih del.

Priporočila, namenjena kulturnim sektorjem, digitalnim platformam in oblikovalcem politik na ravni EU ter nacionalni ravni, obravnavajo šest strateških področij ukrepanja: (i) spodbujanje sodelovanja in upravljanja za zagotavljanje pravične najdljivosti; (ii) krepitev sodelovanja na področju podatkov in znanja; (iii) krepitev digitalnih zmogljivosti ter razvoj orodij za ustvarjalce in kulturne organizacije; (iv) ukrepi, osredotočeni na občinstvo; (v) pospeševanje raziskav in inovacij za izboljšanje najdljivosti ter (vi) krepitev ponudbe evropskih vsebin: financiranje, urejanje, vidnost in preglednost. Študija je bila predstavljena na posebni konferenci z deležniki in predstavniki držav članic v Bruslju 20. aprila 2026.

⁴⁶ [Strategija za boljši internet za otroke \(BIK+\).](#)

⁴⁷ [\(EU\) 2018/1808.](#)

⁴⁸ [COM\(2026\) 71 final.](#)

⁴⁹ [Study on the discoverability of diverse European cultural content in the digital environment \(Študija o najdljivosti raznolikih evropskih kulturnih vsebin v digitalnem okolju\) – Urad za publikacije Evropske unije.](#)

Po objavi študije se je Komisija zavezala, da bo še naprej podpirala naložbe v izboljšanje najdljivosti raznolikih kulturnih vsebin, ustvarjenih v Evropi, da bi spodbudila njihovo uporabo v EU in zunaj nje, kot je predvideno v kulturnem kompasu.

4.3. Prednostna naloga (c) kultura za planet: aktiviranje moči kulture

13) Statistika na področju kulture – krepitev odpornosti v kulturi in prek nje

Eurostat je leta 2023 ustanovil delovno skupino s predstavniki statističnih uradov držav članic EU in člani opazovalci iz izbranih ključnih organizacij, da bi posodobil statistični okvir EU za statistiko na področju kulture. Države članice so revidirani okvir sprejele spomladi 2026. Eurostat je v dogovoru z državami članicami pripravil posodobljen vodnik za statistiko na področju kulture, ki odraža revidirani okvir. Po njegovi uvedbi se prvi rezultati pričakujejo leta 2026, odvisno od časovnega razporeda in obsega zbiranja podatkov.

Novi okvir EU za statistiko na področju kulture bo skupaj z revizijo ustreznih uradnih klasifikacij, kot je NACE Rev. 2.1, Eurostatu omogočil objavljanje natančnejših podatkov, tudi o zaposlenosti v kulturnem in ustvarjalnem sektorju, s čimer bo zagotovljen jasnejši vpogled v področje kulture in njegove posamezne podsektorje. Komisija bo na podlagi dosedanjega dela, kot je navedeno v kulturnem kompasu, razvila kulturno podatkovno vozlišče EU⁵⁰ za zbiranje in analizo podatkov v zvezi s kulturo, spremljanje trendov in združevanje dobrih praks.

V obdobju izvajanja delovnega načrta so številne države članice poročale o napredku pri razvoju kulturnih kazalnikov in podatkovnih sistemov.

14) Upravljanje na področju kulture

V začetku leta 2026 je ciprsko predsedstvo organiziralo več spletnih delavnic s strokovnjaki v okviru procesa možganskih trustov, ki so omogočile strukturiran, vendar neformalen način za povezovanje znanja iz prakse, raziskav in oblikovanja politik. Na teh srečanjih so začeli preučevati, kako bi se lahko z upravljanjem na področju kulture odzvali na nove družbene in politične razmere, zaznamovane z digitalno preobrazbo, geopolitično negotovostjo, okoljskim preходом in vse večjimi zahtevami po demokratični udeležbi. Zaključna konferenca, prvotno načrtovana za začetek marca 2026 v Nikoziji, je bila žal tik pred izvedbo odpovedana zaradi zaostrovanja krize v Iranu.

15) Podnebni ukrepi prek kulture, vključno z umetnostjo in kulturno dediščino

17. septembra 2024 je potekalo neformalno srečanje z nekdanjimi člani skupine za odprto metodo koordinacije o krepitevi odpornosti kulturne dediščine proti podnebnim spremembam. Njegovi cilji so bili: (i) pregledati razvoj politik na nacionalni ravni na podlagi priporočil iz poročila; (ii) predstaviti dodatne primere dobre prakse članov ter (iii) razpravljati o nadaljnjih ukrepih za podporo razširjanju poročila in povečanje njegovega učinka.

Zelo oprijemljiv rezultat poročila na ravni EU je vzpostavitev evropskega partnerstva za odporno kulturno dediščino (2026), ki je financiran v okviru programa Obzorje Evropa in je eden od 20 vodilnih ukrepov kulturnega kompasa. Na mednarodni ravni EU pri podnebnem ukrepanju, ki temelji na kulturi, sodeluje kot partnerica pri izmenjavi znanja v skupini prijateljev podnebnega ukrepanja, ki temelji na kulturi. Gre za koalicio držav članic ZN, medvladnih agencij in organizacij v okviru Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, katere cilj je ustvariti politični zagon za priznavanje ključne vloge kulture pri spoprijemanju s podnebnimi spremembami.

Program Ustvarjalna Evropa je podprl pripravo orodij, kot so poročilo *Greening the Creative Europe Programme* (Ozelenitev programa Ustvarjalna Evropa)⁵¹ in povezane smernice o oceni kakovosti zelenih vidikov v projektih programa Ustvarjalna Evropa (sklop Kultura)⁵².

⁵⁰ Vir podatkov o avdiovizualnem sektorju bosta še naprej Evropski avdiovizualni observatorij in poročilo Komisije o pregledu evropske medijske industrije.

⁵¹ [Greening the Creative Europe Programme \(Ozelenitev programa Ustvarjalna Evropa\) – Urad za publikacije Evropske unije.](#)

Odgovori držav članic v anketi kažejo, da se na tem področju izvajajo različni ukrepi, med drugim (i) vključevanje kulturne dediščine v podnebne strategije; (ii) ocenjevanje ranljivosti kulturne dediščine zaradi podnebnih sprememb; (iii) vključevanje meril trajnosti v javna nepovratna sredstva za kulturo in (iv) financiranje za preprečevanje škode na kulturnih spomenikih zaradi podnebnih sprememb. Drugi primeri financiranja vključujejo (i) pobude novega evropskega Bauhauusa, ki povezujejo udejstvovanje državljanov s trajnostnim lokalnim razvojem; (ii) vključevanje kulturne dediščine v strategije podnebne odpornosti; (iii) kalkulator CO₂ za muzeje ter (iv) sodelovanje pri mednarodnih usposabljanjih, delavnicah in konferencah o podnebnih spremembah in kulturi.

16) Visokokakovostno življenjsko okolje za vse

V skladu s priporočili skupine za odprto metodo koordinacije o vlaganju v visokokakovostno arhitekturo in življenjsko okolje za vse (2021)⁵³ ter sklepi Sveta o kulturi, visokokakovostni arhitekturi in grajenem okolju kot ključnih elementih pobude novega evropskega Bauhauusa (2021)⁵⁴ so se evropski direktorji za arhitekturne politike sestajali pod vsakim predsedstvom Sveta. Na razpravah so se osredotočali na pobude za doseganje visokokakovostnega življenjskega okolja za vse (tudi za tiste, ki živijo na podeželskih in oddaljenih območjih, kot so najbolj oddaljene regije), pri čemer so preučevali sinergije z mrežo novega evropskega Bauhauusa.

Na srečanjih evropskih direktorjev za arhitekturne politike in povezanih evropskih konferencah o arhitekturnih politikah so bile obravnavane teme, kot so (i) izvajanje politik (od politike do prakse); (ii) kakovost stanovanj prihodnosti (kakovost bivanja v kontinuiteti arhitekture); (iii) obnova, prenova in prilagojena ponovna uporaba kulturne dediščine ter (iv) izboljšave arhitekturnih natečajev in javnih naročil (prostorska kakovost prek javnih naročil). Na srečanju evropskih direktorjev za arhitekturne politike 6. maja 2026 je bila izražena široka podpora nadaljnji izmenjavi izkušenj, vzajemnemu učenju in dialogu o politikah med državami članicami, institucijami EU in ustreznimi deležniki v okviru naslednjega delovnega načrta.

Med julijem 2023 in novembrom 2024 je pobuda za vzajemno učenje, financirana iz programa Ustvarjalna Evropa, lokalnim in regionalnim organom pomagala pri načrtovanju in izvajanju visokokakovostnih arhitekturnih politik in projektov. Omogočila je izmenjave izkušenj med mesti in regijami EU, državami EU in ključnimi deležniki s poudarkom na učinkovitih procesih in dobrih praksah. To je bilo predstavljeno v sporočilu Komisije o novem evropskem Bauhausu in je sledilo pozivu Sveta, naj se zagotovijo priložnosti za raziskave, krepitev zmogljivosti in vzajemno učenje⁵⁵. Komisija je kot enega od vodilnih ukrepov, napovedanih v kulturnem kompasu, decembra 2025 sprejela novo sporočilo o prihodnosti novega evropskega Bauhauusa⁵⁶ in s tem povezan predlog priporočila Sveta⁵⁷. Svet je priporočilo sprejel 11. maja 2026⁵⁸.

Ukrepi držav članic na tem področju – kot izhaja iz ankete o izvajanju delovnega načrta – zajemajo pravne ukrepe (kot so zakoni, ki določajo merila kakovosti za arhitekturo), ukrepe financiranja (kot so pobude za obnovo mestne dediščine in podpora razvojnim projektom na področju arhitekture in oblikovanja) ter izobraževalne in strokovne dejavnosti.

17) Varstvo kulturne dediščine pred naravnimi nesrečami in nesrečami, ki jih povzroči človek

Zaradi ponavljajočih se kriz, od oboroženih spopadov do naravnih nesreč, so potrebe po okrepitvi mednarodnih prizadevanj za zaščito, obnovo in ohranjanje kulturne dediščine držav še izrazitejše.

⁵² [Quality assessment of green aspects in Creative Europe projects \(Culture strand\) \(Ocena kakovosti zelenih vidikov v projektih programa Ustvarjalna Evropa \(sklop Kultura\)\) – Kultura in ustvarjalnost.](#)

⁵³ [Towards a shared culture of architecture \(Na poti k skupni kulturi arhitekture\) – poročilo.](#)

⁵⁴ [Novi evropski Bauhaus: lepo, trajnostno, skupaj.](#)

⁵⁵ [Sklepi Sveta o kulturi, visokokakovostni arhitekturi in grajenem okolju kot ključnih elementih pobude Novi evropski Bauhaus.](#)

⁵⁶ [Communication on the New European Bauhaus \(Sporočilo o novem evropskem Bauhausu\) – novi evropski Bauhaus.](#)

⁵⁷ [Predlog priporočila Sveta o novem evropskem Bauhausu.](#)

⁵⁸ [Priporočilo Sveta o novem evropskem Bauhausu.](#)

Komisija od leta 2019 financira projekte PROCULTHER (varstvo kulturne dediščine pred posledicami nesreč), ki podpirajo razvoj vseevropskih doktrin, zlasti v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite⁵⁹. S to pobudo se je prispevalo k vzpostavitvi modula za varstvo kulturne dediščine v evropskem naboru civilne zaščite⁶⁰, varstvo kulturne dediščine vključilo v vaje EU in razvila metodologija za povezovanje obvladovanja tveganja nesreč z varstvom kulturne dediščine, tudi z vsedružbenim pristopom⁶¹.

Poleg tega je bilo v okviru projekta, ki ga financira EU, za krepitev zmogljivosti v Ukrajini za prvo pomoč kulturni dediščini in načrtovanje njene obnove (zaključen septembra 2024, izvajal pa ga je center ICCROM)⁶² usposobljenih 23 strokovnjakov za dediščino iz 11 oblasti (vključno s petimi regijami na frontni črti), da bi vzpostavili prvo ukrajinsko nacionalno ekipo za prvo pomoč kulturni dediščini. Ta je zdaj usposobljena za ocenjevanje, blaženje in zmanjševanje tveganj nesreč in konfliktov za vse vrste dediščine ter pripravljena za obnovo in varovanje neprecenljive nacionalne dediščine med nadaljevanjem vojne agresije Rusije proti Ukrajini.

Drug projekt o varovanju kulturne dediščine pred nesrečami, ekstremnimi vremenskimi pojavi in kompleksnimi izrednimi razmerami (2024–2027)⁶³ je pobuda za postopno krepitev zmogljivosti, namenjena izboljšanju zmanjševanja tveganja nesreč in pripravljenosti na izredne razmere na območjih kulturne dediščine in v institucijah. Prvi uspešen krog usposabljanj je bil izveden leta 2025 ter je združeval spletna usposabljanja in usposabljanja na terenu, nato pa so v začetku leta 2026 sledili terenski projekti v matičnih državah udeležencev.

Na pomen varovanja dediščine tako v fizični kot digitalni obliki ob naraščajočih tveganjih je opozorila tudi konferenca „Varna kulturna dediščina – evropski izzivi v času vojne in krize“, organizirana v času poljskega predsedovanja v Krakovu 3. in 4. aprila 2025.

Na nacionalni ravni so države članice razvile nacionalne strategije in načrte za preprečevanje tveganj nesreč, metodologije za ocenjevanje škode ter aplikacije za evidentiranje in ocenjevanje škode na kulturni dediščini. Sredstva so bila namenjena ukrepom, pripravi smernic in spremljanju ranljivosti kulturne dediščine zaradi podnebnih sprememb. Predlogi vključujejo vseevropsko rešitev za dolgoročno digitalno ohranjanje kulturne dediščine, pri čemer delovna skupina evidentira nabore podatkov o dediščini in čezmejne zahteve.

18) Izmenjava informacij med stroko na področju kulturne dediščine in organi, pristojnimi za kulturne dobrine, o boju proti nedovoljeni trgovini s kulturnimi dobrinami

Komisija je decembra 2023 na podlagi akcijskega načrta EU za boj proti nedovoljeni trgovini s kulturnimi dobrinami iz decembra 2022⁶⁴ ustanovila strokovno podskupino za umetniški trg⁶⁵, da bi olajšala izmenjavo informacij in razprave o zakonodaji, programih in politikah, povezanih z zaščito kulturnih dobrin in trgovino z njimi na enotnem trgu, ter spodbudila izmenjavo primerov dobre prakse. Podskupina je imela četrto srečanje 29. januarja 2026 v Bruslju.

Poleg tega je Komisija v okviru programa Obzorje Evropa financirala številne različne projekte za boj proti nedovoljeni trgovini s kulturnimi dobrinami, med njimi projekt RITHMS⁶⁶, raziskovalni in

⁵⁹ Komisija lahko prek mehanizma Unije na področju civilne zaščite napoti svetovalne misije, ki zagotavljajo priporočila v zvezi z varovanjem kulturne dediščine v kriznih razmerah. Na zahtevo lahko podpre tudi evakuacijo ogrožene premoženja kulturne dediščine. Poleg tega se v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite vzpostavlja nabor strokovnjakov s specializiranim strokovnim znanjem na področju varstva kulturne dediščine.

⁶⁰ Evropski nabor civilne zaščite – evropska civilna zaščita in operacije humanitarne pomoči.

⁶¹ PROCULTHER-4ALL | Mreža znanja Unije na področju civilne zaščite.

⁶² [Enhancing capacities in Ukraine for cultural heritage first aid and recovery planning \(Krepitev zmogljivosti v Ukrajini za prvo pomoč kulturni dediščini in načrtovanje obnove\) – ICCROM.](#)

⁶³ [READY track 1: Safeguarding Heritage Collections, Living Traditions and Practices in the face of Disasters, Extreme Weather Events and Complex Emergencies \(READY – sklop 1: varovanje zbirk dediščine, živih tradicij in praks ob nesrečah, ekstremnih vremenskih pojavih in kompleksnih izrednih razmerah\) – ICCROM.](#)

⁶⁴ [COM\(2022\) 800 final.](#)

⁶⁵ [Podskupina za umetniški trg – register strokovnih skupin Komisije in drugih podobnih skupin.](#)

⁶⁶ [Projekt RITHMS.](#)

inovacijski projekt, namenjen izboljšanju operativne zmogljivosti policijskih, carinskih in mejnih organov za boj proti organizirani naravi trgovine s kulturnimi dobrinami, povezani z več vrstami kaznivih dejanj. Projekt je bil predstavljen na dogodku o prihodnjih politikah in dobrih praksah „Onkraj restavriranja – vloga restavradorjev in konservatorjev pri podpori organom odkrivanja in pregona v boju proti nedovoljeni trgovini s kulturnimi dobrinami“⁶⁷, ki je potekal 4. decembra 2024 v Bruslju. Na dogodku so preučevali, kako lahko restavradorji dejavno prispevajo k boju proti tovrstnim kaznivim dejanjem. V okviru dogodka so potekale strokovne panelne razprave, praktična delavnica in razprave za obravnavo kompleksnih izzivov, s katerimi se pri svojem delu spoprijemajo restavradorji in konservatorji.

Ministri EU za kulturo so na neformalnem srečanju v Nikoziji na Cipru 1. in 2. junija 2026 priznali potencial novih tehnologij, zlasti umetne inteligence, pri krepitvi prizadevanj v boju proti trgovini s kulturnimi dobrinami, predvsem na področju sledljivosti in skrbnosti, ter potrdili pomen nadaljnjega udejstvovanja in medsebojnega sodelovanja držav članic, tudi v okviru standardov in regulativnih okvirov EU ter mednarodnih standardov in regulativnih okvirov.

Države članice so v odgovorih na anketo, opravljeno za pripravo tega poročila, poudarili mreženje, ozaveščanje in sodelovanje med policijo, carinskimi organi in ministrstvi. Potrdile so polno izvajanje uredb EU o vnosu in uvozu predmetov kulturne dediščine (Uredba (EU) 2019/880 in Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/1079). Države članice so navedle tudi konkretne primere medinstitucionalnega sodelovanja, ki je omogočilo vrnitev ukradenih dobrin. Nekatere države članice so poročale, da so podpisale dvostranske sporazume o izmenjavi informacij, skupnem usposabljanju policijskih enot in uporabi digitalnih orodij za izboljšanje sledljivosti in obveščanja znotraj EU. Dejavnosti usposabljanja v tem obdobju so vključevale usposabljanje, ki ga je izvajala projektna skupina OVSE za kazniva dejanja zoper dediščino, nacionalne delavnice za policijske in carinske uradnike ter Unescovo delavnico za krepitev zmogljivosti v Varšavi in Kišinjevu, osredotočeno na boj proti nedovoljeni trgovini z ukrajinskimi kulturnimi dobrinami.

4.4. Prednostna naloga (d) kultura za soustvarjalna partnerstva: krepitev kulturne razsežnosti v zunanjih odnosih EU

19) Upravljanje strateškega pristopa EU k mednarodnim kulturnim odnosom in okviru

Vloga kulture in mednarodnih kulturnih povezav kot strateške prednosti za svetovni vpliv Evrope je vse bolj prepoznana. Komisija in države članice so v okviru delovnega načrta izvedle vrsto dejavnosti. Strokovnjaki z ministrstev za kulturo in ministrstev, pristojnih za zunanje odnose, so tesno sodelovali v okviru odprte metode koordinacije. Pri delu, ki se je začelo maja 2023, je sodelovalo približno 33 strokovnjakov iz 23 držav članic EU, sodelovali pa so tudi notranji in zunanji gostujoči govorniki. Skupina za odprto metodo koordinacije se je sestala devetkrat in je v okviru sopredsedovanja Slovenije in Luksemburga pripravila celovito poročilo s priporočili za izboljšanje upravljanja mednarodnih kulturnih odnosov EU.

Poročilo vsebuje pregled trenutnega stanja mednarodnih kulturnih odnosov EU, predstavlja ključne razprave in prispevke ter vključuje 65 priporočil. Več teh priporočil se osredotoča na krepitev srečanja visokih uradnikov o mednarodnih kulturnih odnosih – edinega foruma na ravni EU, na katerem se lahko srečujejo visoki uradniki z ministrstev za kulturo in ministrstev, pristojnih za zunanje odnose. Priporočila so namenjena zlasti izboljšanju kontinuitete srečanj visokih uradnikov in boljši usklajenosti s širšimi strateškimi prednostnimi nalogami. Pričakuje se, da bodo prispevala k reviziji strategije EU na področju mednarodnih kulturnih odnosov, ki je v okviru kulturnega kompasa predvidena za četrto četrletje leta 2027. Poleg tega priporočila vsebujejo praktične smernice za okrepitev kulturne diplomacije EU in povečanje njenega mednarodnega vpliva, zlasti v današnjih nestanovitnih, hitro spreminjajočih se in zaostrenih geopolitičnih razmerah.

⁶⁷ [Onkraj restavriranja: politike in dobre prakse projekta RITHMS.](#)

20) Ohranjanje kulturne dediščine in krepitev vloge lokalnega kulturnega in ustvarjalnega sektorja v Ukrajini

Zaradi nadaljevanja vojne agresije Rusije proti Ukrajini je Komisija ustanovila strokovno podskupino za varovanje kulturne dediščine v Ukrajini. Podskupina je poročala strokovni skupini za kulturno dediščino (ustanovljeni leta 2019 po evropskem letu kulturne dediščine 2018), sestavljalo pa jo je 26 mednarodnih strokovnjakov, med njimi šest iz Ukrajine. Skupina se je med junijem 2023 in decembrom 2024 sestala petkrat. Priporočila, objavljena novembra 2024 v angleščini in ukrajinščini⁶⁸, obravnavajo štiri prednostna področja: (i) prepoznavanje kulturne dediščine; (ii) obvladovanje tveganj; (iii) dokumentiranje, spremljanje in zbiranje podatkov ter (iv) obnovo kulturne dediščine. S sodelovanjem ukrajinskih organov na visoki ravni, pri čemer so se četrtega in petega srečanja udeležili predstavniki namestnikov ministrov, se je zagotovilo prevzemanje nacionalne odgovornosti.

Na podlagi pregleda kulturnih akterjev in njihovih potreb iz leta 2022 – izvedenega po obsežni invaziji na Ukrajino in po tem, ko je Ukrajina uradno pridobila status države kandidatke za članstvo v EU – je Platforma za kulturne odnose leta 2024 na zahtevo Komisije organizirala vrsto dejavnosti. V skladu z delovnim načrtom EU za kulturo je Komisija januarja 2024 začela posebno projektno dejavnost za oceno stanja kulturnega in ustvarjalnega sektorja v Ukrajini, s posebnim poudarkom na vključevanju v EU in njegovem morebitnem prispevku k okrevanju Ukrajine ob nadaljevanju vojne agresije Rusije proti Ukrajini.

Program Ustvarjalna Evropa od začetka vojne Ukrajini zagotavlja znatno podporo. V okviru sklopa Kultura sta bila objavljena dva posebna razpisa – v vrednosti 5 milijonov EUR leta 2022 in 7 milijonov EUR leta 2025 – za podporo ukrajinskim kulturnim in ustvarjalnim organizacijam, kulturnim delavcem in umetnikom pri spoprijemanju s sedanji in prihodnjimi posledicami vojne agresije Rusije ter pri ohranjanju dediščine in umetniškem ustvarjanju v Ukrajini in zunaj nje v sodelovanju z organizacijami iz drugih držav, ki sodelujejo v programu Ustvarjalna Evropa. Poleg teh razpisov so ukrajinske organizacije od leta 2022 prek drugih ukrepov programa Ustvarjalna Evropa pridobile 7,64 milijona EUR, med drugim prek projektov evropskega sodelovanja in sheme kroženja evropskih književnih del. Poleg tega je bilo v okviru pobude Kultura premika Evropo (2022–2025) več kot 360 ukrajinskim umetnikom in kulturnim delavcem dodeljenih več kot 700 000 EUR nepovratnih sredstev za mobilnost.

Vse države članice so zagotovile različne pobude za podporo ohranjanju kulturne dediščine Ukrajine, predvsem s financiranjem, pa tudi s tehničnim sodelovanjem. Komisija je na podlagi teh prizadevanj na konferenci o okrevanju Ukrajine julija 2025 uvedla pristop Ekipe Evropa za kulturno dediščino v Ukrajini. Ta pristop zdaj obsega 76 ukrepov, ki jih izvajajo 24 držav članic⁶⁹ in Komisija, ter zaveze držav članic za prispevke v ukrajinski sklad za kulturno dediščino. Proces, ki ga je leta 2025 razvila organizacija Aliph na zahtevo Ukrajine, je tehnično podprla Komisija, tudi prek publikacije „Case Studies on Cultural Heritage Funds in Europe“ (Študije primerov o skladih za kulturno dediščino v Evropi), objavljene maja 2025⁷⁰.

21) Vloga kulture in kulturnih delavcev pri promociji in zaščiti demokracije in človekovih pravic v nestabilnih razmerah

V Sklepih Sveta o strateškem pristopu EU k mednarodnim kulturnim odnosom in okviru za ukrepanje (ki jih je Svet za zunanje zadeve sprejel 8. aprila 2019)⁷¹ je priznana potreba po medsektorskem pristopu h kulturi, pri čemer je cilj povečati učinkovitost in učinek zunanje politike EU z vključevanjem mednarodnih kulturnih odnosov v njene instrumente. Sklepi vsebujejo pozive k boljšemu usklajevanju politik med generalnimi direktorati Komisije, državami članicami in kulturnimi

⁶⁸ [Recommendations from the European Commission-led expert group on the safeguarding of cultural heritage in Ukraine](#) (Priporočila strokovne skupine pod vodstvom Evropske komisije o varovanju kulturne dediščine v Ukrajini) – Urad za publikacije Evropske unije.

⁶⁹ AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK, SE.

⁷⁰ Evropska komisija: Generalni direktorat za izobraževanje, mladino, šport in kulturo ter Evropska mreža strokovnjakov za kulturo, *Case studies on cultural heritage funds in Europe* (Študije primerov o skladih za kulturno dediščino v Evropi), Urad za publikacije Evropske unije, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/1231060>.

⁷¹ [Sklepi Sveta o strateškem pristopu EU k mednarodnim kulturnim odnosom in okviru za ukrepanje](#).

organizacijami, vključno s skupnim razvojem lokalnih strategij s strani delegacij EU, držav članic EU in Komisije. Kulturno sodelovanje še naprej spodbuja skupne vrednote in edinstveno evropsko kulturno raznolikost kot temelj globalnega vpliva EU v svetu s pravičnimi, enakopravnimi in dolgoročnimi partnerstvi.

Platforma za kulturne odnose je junija 2024 v Bruslju na zahtevo Evropske službe za zunanje delovanje organizirala delavnico o enotnosti v kulturni raznolikosti ter o umetniški svobodi, človekovih pravicah in vlogi mednarodnih kulturnih odnosov v Evropi in širše. Petnajst govornikov iz institucij EU ter predstavniki držav članic in civilne družbe so razpravljali o pomenu podpore umetniški svobodi v vse bolj omejenem prostoru delovanja, o tem, kako izkoristiti kulturno raznolikost za dialog in odpornost, o vplivu politične dinamike na mednarodne kulturne odnose ter o nestabilnih razmerah in izvajanju projektov.

Na dogodku slovenskega predsedstva z naslovom „Future Unlocked!“ (Odklenjena prihodnost) (12.–15. september 2021) se je med drugim razpravljalo o kulturnem in ustvarjalnem sektorju kot nosilcu sprememb. Dogodek, ki ga je organiziralo Ministrstvo za zunanje zadeve, je združil konferenco na visoki ravni o kulturi v zunanjih odnosih, Kreativni forum Ljubljana, vrh evropskih ustvarjalnih sektorjev in srečanje visokih uradnikov za mednarodno kulturno sodelovanje. Geografsko je dogodek vključeval tudi Zahodni Balkan, južno Sredozemlje in Afriko.

Države članice so to področje obravnavale predvsem s financiranimi pobudami. Te med drugim vključujejo financiranje projektov kulturnih nevladnih organizacij, v katere so vključeni umetniki iz Rusije in Belorusije v izgnanstvu, nepovratna sredstva za ukrajinske umetnike ter programe svetov za umetnost za spodbujanje umetniške svobode, kulturnega podjetništva in socialne vključenosti v nestabilnih razmerah.

5. OBETI ZA PRIHODNOST: NASLEDNJI DELOVNI NAČRT ZA KULTURO

V tem hitro spreminjajočem se (geo)političnem in globalnem okolju se je kultura uveljavila kot strateška sila za demokratično, odporno in konkurenčno Evropo, ki temelji na naših skupnih vrednotah, umetniški svobodi in temeljnih pravicah. Vendar se kulturni in ustvarjalni sektor spoprijema s perečimi izzivi, od umetne inteligence in digitalnih motenj do gospodarske nestabilnosti in družbenih sprememb. Evropa mu mora omogočiti, da se prilagaja, uvaja inovacije in uspešno deluje, ter mu tako zagotoviti, da bo pripravljen na prihodnost.

Ta vizija je vključena v **Kulturni kompas za Evropo iz leta 2025**, s katerim je Komisija vzpostavila ambiciozen strateški okvir EU za oblikovanje politik. Kompas opredeljuje ključne usmeritve za podporo kulturnemu in ustvarjalnemu sektorju ter njegovo krepitev in za vključevanje kulture v različne politike. Podprt je s konkretnimi vodilnimi ukrepi, od katerih se številni že izvajajo, in zagotavlja podlago za dolgoročne ambicije politike.

Na tej podlagi in ob upoštevanju dosežkov iz delovnih načrtov za kulturo je **skupna izjava iz leta 2026 „Evropa za kulturo – kultura za Evropo“**⁷² tristranski politični dogovor med Evropskim parlamentom, Svetom Evropske unije in Komisijo. V njej so določeni skupne zaveze in vodilna načela za prednostna področja sodelovanja na področju kulture na ravni EU, pri čemer se v celoti spoštujejo pristojnosti držav članic. Izjava, ki so jo potrdile vse tri institucije, utrjuje strateško usmeritev, določeno s kompasom, in je skupna referenčna točka za prihodnost.

Naslednji večletni **delovni načrt za kulturo po letu 2026** zdaj ponuja pomembno priložnost za pretvorbo te skupne vizije in političnega soglasja v ciljno usmerjene, učinkovite in časovno opredeljene ukrepe. Z dosledno usklajitvijo z novimi strateškimi temelji, ki jih zagotavljata kompas in skupna izjava, lahko delovni načrt dodatno okrepi skladnost politik ter spodbuja dopolnjevanje z obstoječimi ali načrtovanimi pobudami. Z osredotočanjem na **najbolj pereče teme in konkretne izvedljive ukrepe** lahko delovni načrt spodbuja učinkovito sodelovanje na področju kulture med državami članicami na ravni EU.

To stališče potrjujejo tudi ugotovitve ankete. Več držav članic je poudarilo potrebo po skladnem, dopolnjujočem se in učinkovito strukturiranem delovnem načrtu, ki bo temeljil na preteklih dosežkih.

⁷² Podpisana 18. junija 2026. UL C/2026/3440, 25.6.2026, [EUR-Lex – C_202603440 – SL – EUR-Lex](#).

Komisija zato za naslednji cikel priporoča **bolj osredotočen in k ukrepanju usmerjen pristop**, pri čemer se je treba izogniti prevelikemu številu tem, da bi preprečili preobremenjenost programa in zagotovili izvedljivo izvajanje s strani držav članic in Komisije. Metode dela bi bilo treba natančno prilagoditi zadevnim temi in cilju, upravno breme pa čim bolj zmanjšati. Države članice so izrazile podobne pomisleke ter poudarile, da sta potrebni osredotočenost in učinkovitost.

Teme, ki jih države članice štejejo za najpomembnejše za prihodnji delovni načrt, so v veliki meri usklajene s prednostnimi nalogami kulturnega kompasa in skupne izjave. Države članice so v odgovorih izrazile tudi naklonjenost kontinuiteti, pri čemer naj se osredotočenost prilagaja sodobnim izzivom. Ključne prednostne naloge za naslednji delovni načrt, ki so jih ministri za kulturo predstavili tudi v orientacijski razpravi na seji Sveta za izobraževanje, mladino, kulturo in šport 12. maja 2026, je mogoče povzeti, kot sledi:

- **Umetna inteligenca ter kulturni in ustvarjalni sektor**, ob upoštevanju vloge umetne inteligence pri krepitvi evropske konkurenčnosti, potrebe po uravnoteženju uvajanja tehnologije z ohranjanjem kulturne in jezikovne raznolikosti ter pravicami ustvarjalcev, pa tudi etičnih in pravnih posledic ter vidikov preglednosti, ki jih umetna inteligenca prinaša na področju kulture. V zvezi s tem Komisija pripravlja posebno strategijo za umetno inteligenco, ki naj bi bila sprejeta leta 2027. Naslednji delovni načrt ponuja priložnost za vključitev dopolnilnih ukrepov, namenjenih lažji izmenjavi izkušenj o nacionalnih pobudah, ter posebnih dejavnosti, namenjenih državam članicam, za nadaljnje ukrepanje na podlagi priporočil iz študije o najdljivosti raznolikih evropskih kulturnih vsebin v digitalnem okolju.
- **Pripravljenost na krize, varnost, odpornost v kulturi in prek kulture**, vključno z vzpostavljanjem miru ter varovanjem in zaščito kulturne dediščine, postajajo vse pomembnejše. Nujnost obravnave teh vprašanj dodatno povečujejo geopolitične nestabilnosti in novi konflikti, podnebne spremembe ter ekstremni vremenski pojavi. Kot potrjuje tudi tekoče delo na področju politik v okviru strategije EU za unijo pripravljenosti⁷³, v kateri je kulturna dediščina opredeljena kot ena od 19 ključnih družbenih funkcij, je treba razviti in okrepiti priložnostne mehanizme usklajevanja na lokalni, regionalni ravni in ravni EU ter spodbujati široko izobraževanje in ozaveščanje civilne družbe. Za doseganje teh ciljev Komisija meni, da bi vključitev osredotočenosti na pripravljenost na tveganja za kulturno dediščino v naslednji delovni načrt prinesla znatno dodano vrednost, saj bi dopolnila prizadevanja držav članic z večjim usklajevanjem in izmenjavo strokovnega znanja, tudi z uporabo spoznanj, pridobljenih v konfliktnih in kriznih razmerah, zlasti v Ukrajini. Kultura medtem ostaja bistvena za spodbujanje socialne kohezije in odpornosti, zlasti pri reševanju svetovnih izzivov. Pri tem imajo lahko pomembno vlogo digitalna sredstva, kot sta digitalna hramba in 3D-digitalizacija, medgeneracijska izmenjava pa lahko prispeva k varovanju nesnovne dediščine in tradicionalnih obrti.
- **Dostop do kulture in kulturne dediščine** ostaja ključnega pomena, zlasti na območjih z omejenim dostopom, za invalide ter za prikrajšane ali marginalizirane skupnosti. To vključuje krepitev kulturnega udejstvovanja ter uporabo kulturne infrastrukture, kot so knjižnice, muzeji in kulturni centri, kot bližnjih prostorov za vključevanje ter gonil lokalnega, regionalnega in teritorialnega razvoja. Dobro dokumentiran pomen dostopa do kulture za demokratično udeležbo ter dobro počutje posameznikov in družbe zagotavlja, da ta tema ostaja visoko na dnevnem redu. V tem okviru bo Komisija do leta 2028 predlagala smernice EU o kulturi za zdravje in dobro počutje. Ta proces bo zahteval močno angažiranost ter sodelovanje med državami članicami, k čemur lahko pomembno prispeva tudi naslednji delovni načrt. Poleg tega za izboljšanje dostopa mladih do kulture in dediščine obstajajo možnosti za izmenjavo dobrih praks in reševanje izzivov med državami članicami v zvezi s shemami kulturnih izkaznic, ki se izvajajo na nacionalni, regionalni, lokalni ali čezmejni ravni.
- **Strateške naložbe v kulturo in inovativna orodja financiranja** so bistvenega pomena za razširitev virov, ki so na voljo kulturnemu in ustvarjalnemu sektorju, ter sprostitev potenciala kulture pri reševanju sedanjih in prihodnjih izzivov. Instrumente, kot so kombinirano

⁷³ [JOIN\(2025\) 130 final](#).

financiranje, javno-zasebna partnerstva, filantropija in davčne spodbude, bi bilo mogoče dodatno preučiti in razviti. Prihodnje sodelovanje na ravni EU v okviru naslednjega delovnega načrta bi lahko imelo ključno vlogo pri zagotavljanju usmeritev, izmenjavi znanja in širjenju dobrih praks, zlasti glede na raznolike nacionalne modele financiranja in izkušnje držav članic. Ta izmenjava bi lahko zajemala tudi spoznanja, pridobljena pri uporabi mehanizma za okrevanje in odpornost ter podpore kohezijske politike (vključno z Evropskim skladom za regionalni razvoj) za področje kulture, zlasti kot navdih za morebitne prihodnje kulturne naložbe v okviru predlaganih načrtov za nacionalna in regionalna partnerstva.

- **Varovanje umetniške svobode** postaja v razpravah na ravni EU vse pomembnejše, pri čemer se vse bolj uveljavlja soglasje o njeni ključni vlogi v demokratičnih in odprtih družbah. To se odraža tudi v delu Sveta na področju vloge kulture pri demokratični odpornosti v okviru sedanjega delovnega načrta. Zaščita svobode umetnikov in kulturnih delavcev, da brez cenzure ali ustrahovanja ustvarjajo in izražajo svoja mnenja o javnih vprašanjih, je v EU skupna odgovornost. Naslednji delovni načrt ponuja priložnost za nadgradnjo doseženega napredka ter nadaljnje uveljavljanje umetniške svobode kot temeljnega stebra naših demokracij in hkrati kot osnovnega pogoja za delo, ki omogoča živahno in raznoliko kulturno okolje.
- **Izboljšanje delovnih pogojev** za umetnike in kulturne delavce, skupaj s svobodo umetniškega izražanja, ostaja ena od ključnih prednostnih nalog, ki bi jo bilo treba prenesti v naslednji delovni načrt in jo nadalje razvijati. To bi omogočilo nadgradnjo že doseženih rezultatov in vključitev spoznanj iz tekočega dela v okviru kulturnega kompasa, zlasti prihodnjega poročila o stanju kulture in listine EU o umetnikih.
- **Mednarodni kulturni odnosi EU** ostajajo ključno področje delovanja na ravni EU, pri katerem obstajajo možnosti za krepitev skladnosti, strateškega usklajevanja in učinkovitega izvajanja kulturnega sodelovanja s partnerskimi državami. Kot je bilo poudarjeno v okviru nedavne odprte metode koordinacije na tem področju, so potrebne jasnejše geografske in tematske prednostne naloge, da se preprečijo razdrobljeni pristopi med instrumenti in projekti. V okviru naslednjega delovnega načrta bi lahko bil prvi korak priprava celovite študije ali pregleda obstoječih pridružitvenih sporazumov in sporazumov o partnerstvu, s poudarkom na njihovih določbah o kulturi, skupaj z izboljšanimi mehanizmi za izmenjavo informacij z državami članicami. To bi omogočilo bolj strateško usklajevanje v prihodnjih pogajanjih ter zagotovilo, da kulturne določbe odražajo tako cilje EU kot tudi dejanske okoliščine delovanja držav članic v partnerskih državah, hkrati pa bi okrepilo učinek teh določb ob polnem spoštovanju načela subsidiarnosti. Poleg tega Komisija podpira priporočilo skupine za odprto metodo koordinacije, katerega cilj je izboljšati kontinuiteto srečanj visokih uradnikov in njihovo usklajenost s širšimi strateškimi prednostnimi nalogami.

Glede na navedeno bi lahko naslednji delovni načrt **utrdil napredek in okrepil vzpostavljene delovne tokove, hkrati pa se prožno odzival na nove prednostne naloge** ter preprečeval razpršitev ali podvajanje prizadevanj. Države članice in Komisija lahko s tesnim sodelovanjem skupne prednostne naloge pretvorijo v oprijemljive in trajne rezultate politik tako na ravni EU kot na nacionalni ravni.

PRILOGA: Anketa o izvajanju delovnega načrta za kulturo za obdobje 2023–2026: analiza odgovorov držav članic EU

PRILOGA

Anketa o izvajanju delovnega načrta EU za kulturo za obdobje 2023–2026

Metodologija

Med 3. februarjem 2026 in 19. marcem 2026 je bila izvedena ciljno usmerjena anketa med državami članicami EU o izvajanju delovnega načrta EU za kulturo za obdobje 2023–2026. Anketa je bila razposlana vsem 27 državam članicam EU, nanjo pa jih je odgovorilo 26. Vprašalnik je bil zasnovan tako, da bi se zbrali kvantitativni in kvalitativni podatki o tem, kako države članice ocenjujejo sedanji delovni načrt, njegovo izvajanje, njegov prispevek k oblikovanju nacionalnih politik, ustreznost njegovih metod dela ter prednostne naloge za morebitni naslednji delovni načrt glede na Kulturni kompas za Evropo in osnutek skupne izjave „Evropa za kulturo – kultura za Evropo“.

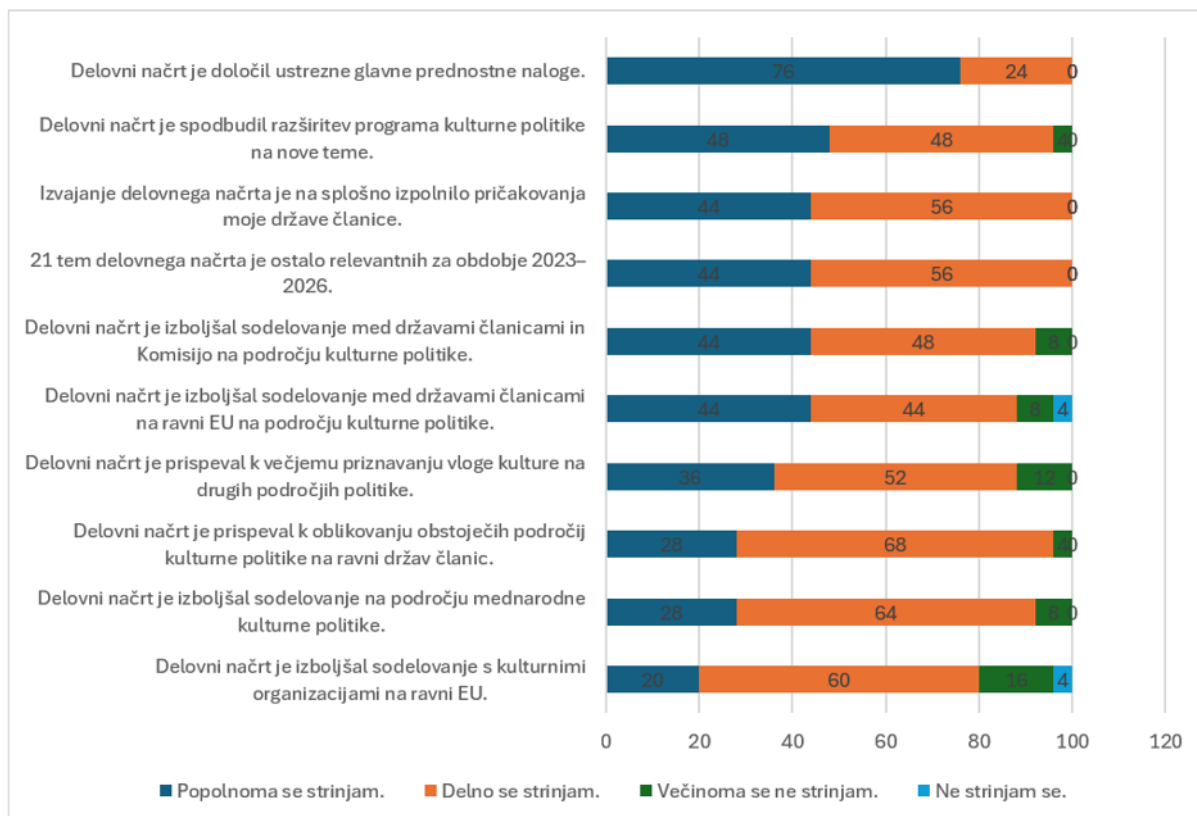
Vprašalnik je združeval zaprta in odprta vprašanja. Vključeval je vprašanja za ocenjevanje s štiristopenjskimi lestvicami, vprašanja z odgovorom da/ne, vprašanja z več možnimi odgovori in odprta besedilna polja, ki so državam članicam omogočala, da pojasnijo ocene, navedejo primere in podrobneje opredelijo prednostne naloge. Anketa je zajemala pet širših področij: (i) splošna ocena ustreznosti delovnega načrta in njegovega izvajanja; (ii) njegov prispevek k oblikovanju politik v državah članicah v okviru 21 tem in ukrepov; (iii) ocena metod dela, vključno z odprto metodo koordinacije, razširjanjem rezultatov in ureditvami dela; (iv) razmislek o prednostnih nalogah za naslednji delovni načrt, vključno s tematskimi in morebitnimi sektorskimi prednostnimi nalogami, ter (v) končne pripombe.

Analiza je združila opisni pregled kvantitativnih odgovorov s tematsko oceno kvalitativnega gradiva. Odgovori na zaprta vprašanja so bili združeni, da bi ugotovili splošne vzorce v ocenah in preferencah držav članic. Odprti odgovori so bili pregledani z namenom opredelitve ponavljajočih se tem, ponazoritvenih primerov ter pojasnil ocen ali prednostnih nalog. V tej prilogi so predstavljeni prikazi, pripravljeni na podlagi podatkov iz ankete.

Predhodne ugotovitve analize ankete so bile 27. marca 2026 predstavljene Odboru Sveta za kulturne zadeve v Bruslju, kjer so imele države članice možnost predložiti povratne informacije o začetnih rezultatih. Te povratne informacije so prispevale k nadaljnji izpopolnitvi analize, predstavljene v tem poročilu.

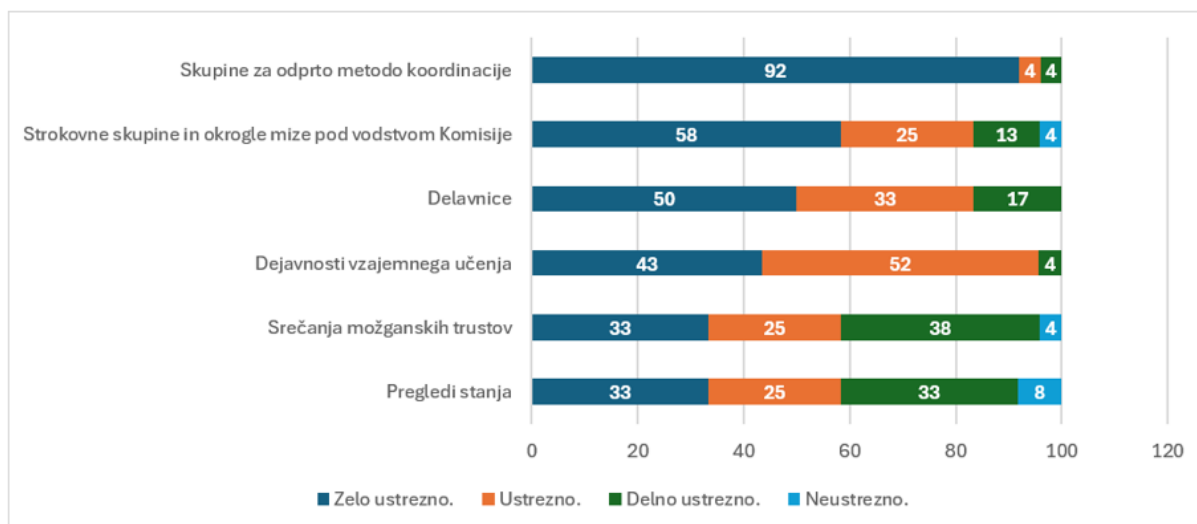
Analiza odgovorov držav članic EU

Diagram 1: Splošna ocena delovnega načrta EU za kulturo za obdobje 2023–2026 in njegovega izvajanja (razvrstitev držav članic glede na naslednje trditve) (%)

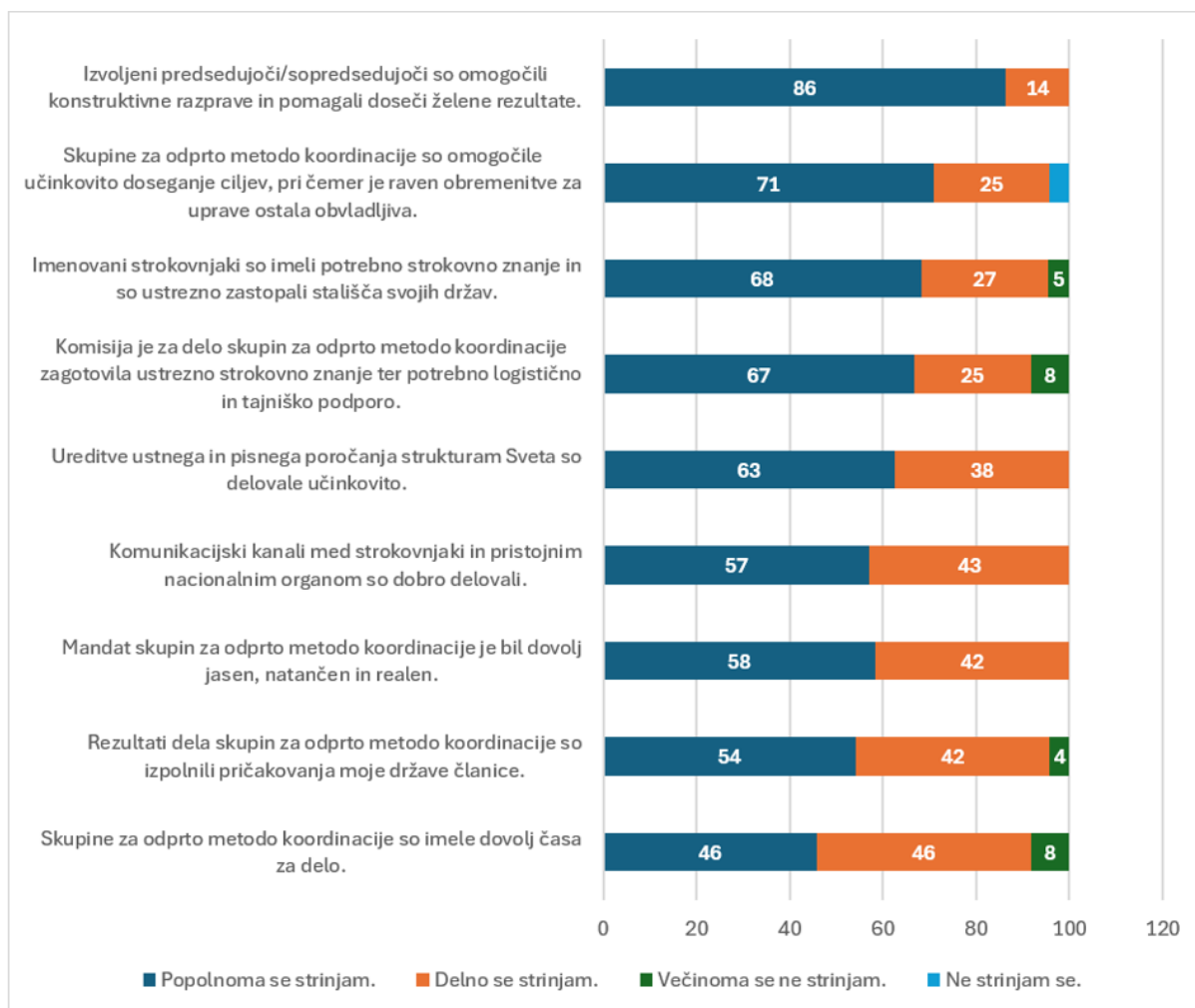
Vir: anketa za države članice o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026, podatke je zbrala družba Panteia, 2026

Diagram 2: Kako ocenjujete ustreznost naslednjih metod dela za doseganje ciljev delovnega načrta? (%)

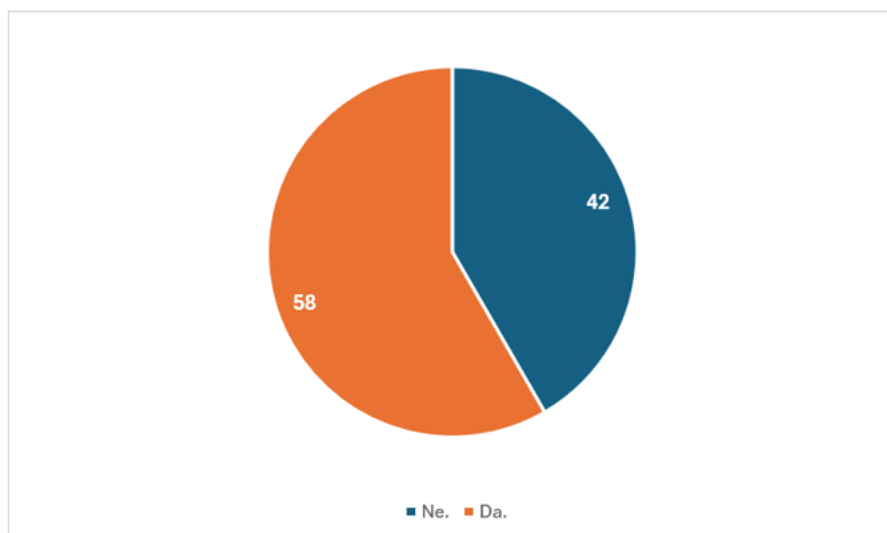
Vir: anketa za države članice o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026, podatke je zbrala družba Panteia, 2026

Diagram 3: Kako ocenjujete naslednje trditve o ureditvah dela in vidikih uspešnosti skupin za odprto metodo koordinacije? (%)

Vir: anketa za države članice o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026, podatke je zbrala družba Panteia, 2026

Diagram 44: Ali menite, da bi moral naslednji delovni načrt EU vključevati razprave o specifičnem kulturnem in ustvarjalnem sektorju? (%)

Vir: anketa za države članice o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026, podatke je zbrala družba Panteia, 2026

Diagram 55: Katere teme bi v naslednjem delovnem načrtu prednostno obravnavali?* (% izbranih)

(*) Opomba: države članice so lahko izbrale največ pet tem, ki bi jih prednostno obravnavale.

Vir: anketa za države članice o delovnem načrtu EU za kulturo za obdobje 2023–2026, podatke je zbrala družba Panteia, 2026